

Година XXVI
Број 691
Субота
27. март 1965.

ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ТРКА
ПРЕМА
МАРСУ

ФЛАШ
ГОРДОН

Скривена алергија
Лов на јагуаре

Будите
детектив

Моћан и усамљен
Стидљиви гусар

Скамером
КРОЗ
РАТ

Откупљени цртежи на конкурс

ЦРНЦИ У САД

ПОСЛЕДЊИ догађаји у Сједињеним Америчким Државама, нарочито у њеним јужним савезним државама, где црначко становништво води активну борбу против расне сегрегације а за равноправност са осталим грађанима ове земље, поново су бацили светлост на један проблем стар готово сто година.

Један од највећих америчких председника, Абрахам Линколн, који је на челу америчког Сепера, водио против јужних држава рат за укидање ropства, објавио је још 1863. године прокламацију о еманципацији и укидању ropства. Уставним одредбама 1868. године гарантована су једнака права црнцима. Године 1870. дато им је право гласа, а 1875. године призна та су им једнака права за коришћење јавних служби, локала, саобраћајних средстава, културних установа и тако даље.

Грађански рат између северних и јужних држава је завршен признавањем пуне равноправности свих грађана Сједињених Држава без обзира на расу и боју коже. Међутим, прошло је сто година, али расна дискриминација у САД, нарочито у њеним јужним државама, и даље постоји.

У Сједињеним Америчким Државама има данас 20.500.000 црнаца или преко једне десетине од укупног броја становништва. Од

тог скоро половина (10,1 милиона) живе у 11 јужних држава, а остатак у осталим државама. Још 1950. године у тих 11 јужних држава живело је двоструко више црнаца (9,1 милиона), него у осталим државама (око 5 милиона). Узрок пресељавању: веома тежак живот у јужним државама где су били притиснути терором, док су у северним државама услови за живот били сношљивији.

Од укупног броја црнаца у САД, највећи број живи у држави Мисисипи — 45 одсто, Луизијани — 39 одсто, Алабама — 32 одсто, Џорџији — 31 одсто, Северној Каролини — 26 одсто, Аризони — 22 одсто. У тим државама се расна сегрегација спроводи у најоштријем облику услед чега је и борба црнаца за равноправност тамо и најенергичнија.

По градовима однос је следећи: у Њујорку живи на 7,2 милиона становника око 1,1 милион црнаца; у Вашингтону више црнаца него белих — 412.000 на 764.000 становника укупно; у Чикагу на 3.550.000 становника живи 818.000 црнаца; у Филаделфији од 2 милиона 530.000 су црнци.

Иако су још пре 95 година добили право гласа, црнци у јужним државама никада нису били уписани у бирачке спискове нити су икада гласали. Број незапослених црнаца (8,7 одсто) је два пута већи него белаца (4,7 одсто), приход породице америчког црнаца несразмерно заостаје иза прихода породице белаца. Од 2,8 милиона црначке деце само 10.000 је успело да се нађе у школским клупама с децом белаца. У Алабама, у основним школама и школама другог степена од 280.000 ученика црнаца ниједан не похађа школе с белом децом. Сличан је случај и у Мисисипију, где има 288.000 и у Луизијани где има 250.000 ученика-црнаца. У држави Арканзас од 109.000 црних ученика само 250 похађа школу заједно с белима, у Џорџији од 328.000 само 44, а у Луизијани од 297.000 само 107 ученика црнаца.

ПОСЛЕДЊЕ ВАН АЈКОВО ДЕЛО

Верује се да су радови који су вршени за последње четири године у замку Ворик, решили загонетку једне од светских мистерија сликарства — олтарне слике на којој је Ван Ајк (1390 — 1441) радио пред саму своју смрт 1441. године.

Олтарна слика била је централни панел једног триптиха. Питање на које историчари уметности вековима нису могли да дају одговор, било је колико је на слици сам Ван Ајк радио, а колико је било касније досликано. Данас, после четири године најсавеснијег и најтемељнијег рада, уклоњена је свака честичка пребојадисавања, уклоњено је све што се могло скинути, а да се при том не оштети рад кичицом самог мајстора.

Слика је нестала пре више од 35 година. Данас се она чува под кључем у бочној капели замка Ворик. Сматра се да ће дело, које ће се можда продати, достићи цену од 500 милиона динара.

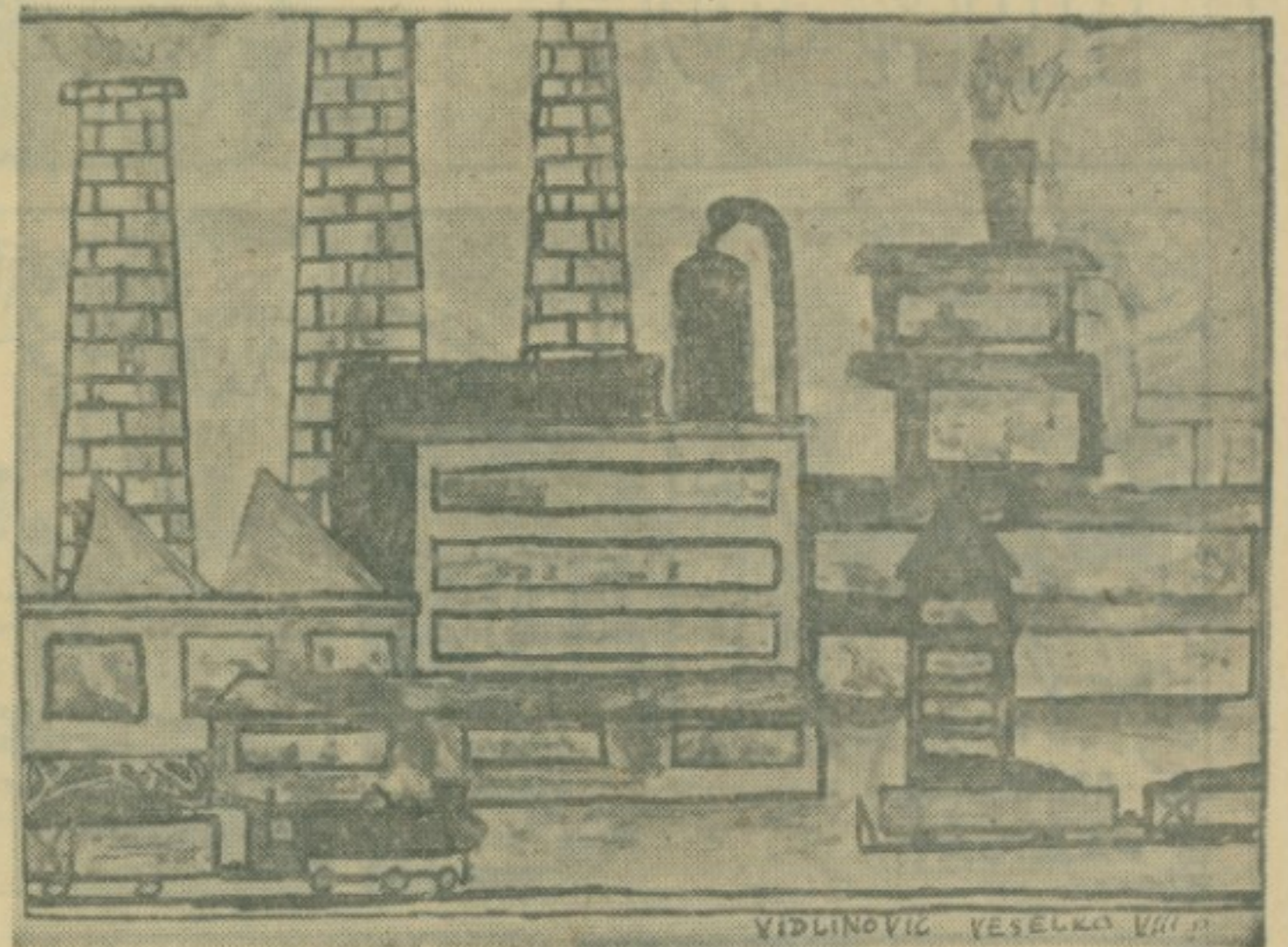
Двојици људи потребне су биле две године за уклањање пребојадисаног слоја. Један од њих био је К. Бом, рестауратор Берлинског музеја, који је радио заједно са једним белгијским рестауратором.

Слика, која би по мишљењу неких стручњака била највеће Ван Ајково ремек-дело да је била довршена, биће изложена у замку Ворик у току овог пролећа.

Откупљени цртежи на конкурс

„МЛИНСКО ДВОРИШТЕ“, рад Невенке Стевановић, уч. VIIIБ разреда основне школе — Бенковац

„ФАБРИКА“, рад Веселка Видлиновића, Београд, Патриса Лумумбе 67/IV

★ АНЕГДОТЕ ★

УТЕХА

Карл Марија фон Вебер приредио је у једној варошици, на спрату изнад једне књижаре, клавирско вече које је било веома слабо посећено. После неуспелог концерта, књижар је потражио Вебера.

— Не треба да се секирате због овога, цењени маестро, нити да то сматрате својим личним неуспехом — покушао је књижар да га утеши. — У овој рупи од града људи су још до пре десет година лајали.

ПРИЈАТЕЉСКО УЈЕДАЊЕ

Јоханес Брамс и чувени лекар Билрот били су велики пријатељи мада су волели да један другог пешу, и то прилично јако. Једном, за време шетње, пролазећи крај многих споменика, Билрот је изненада застао и показујући на једно празно место рекао је:

— Кроз сто година овде ће стајати твој споменик. Пошто је на то Брамс само одмахнуо руком, Билрот је додао.

— Да, овде ће стајати твој споменик, а људи ће се питати: „Ко ли је овај био?“

КАКАВ ПАД...

Пианиста Падеревски био је делегат Пољске на светској мировној конференцији.

Клемансо, који је представљао Француску, упита га: — Ви сте онај Падеревски који је познат као први савремени виртуоз.

— Да, господине, председниче.

— А сада, сте настави Клемансо, министар спољних послова Пољске?!

— Тачно.

— Какав пад, рече Клемансо.

АРХЕОЛОГОВА ЉУБАВ

Агата Кристи, познати писац криминалних романа, удата је за археолога. Она често воли да каже:

— Ја сам најсрећнија жена на свету: мој муж ме све више обожава уколико више старим.

ГЕОМЕТРИЈА ЗАВИСТИ

Хемингвеј је имао обичај да каже о онима који су му завидели због успеха:

— Човек мери висину торњева према њиховој сенци, а величину људи по броју завидљиваца.

ПРВИ ПУТ

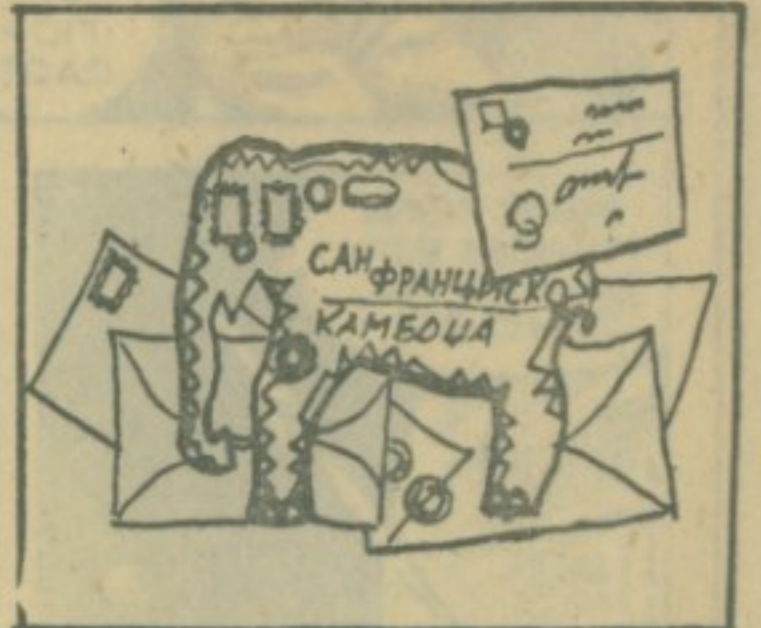
На дан свечаног пријема Лабиша, француског драмског писца у Академију наука било је врло хладно. Нови бесмртник је дрхтао у свечаној зеленој одори.

— Ви дрхтите, Лабиш? — упита га један академик

— Ах, да, одговори Лабиш показујући на сабљу. Ово је први пут да сам наоружан.

Слон преко поште

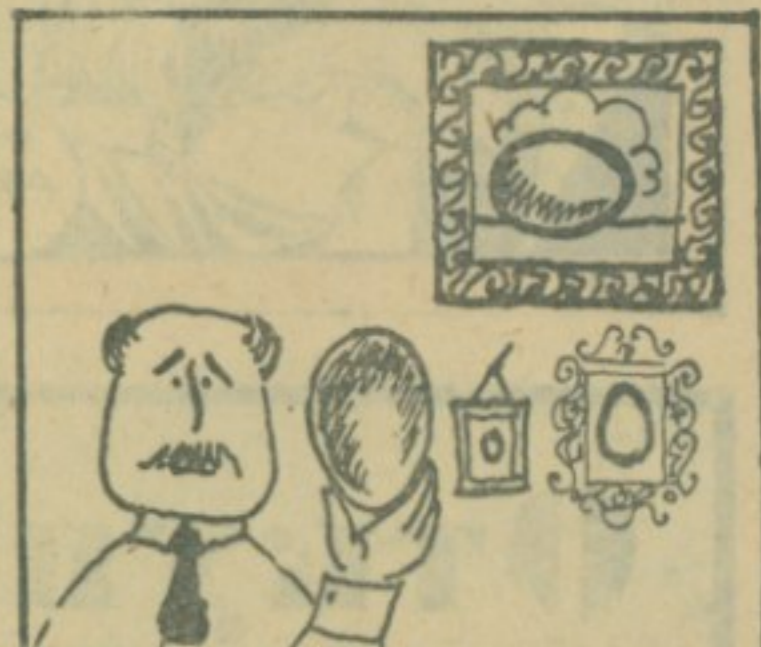
Један амерички сенатор добио је поштом из Камбоје, уочи нове године, необичан рођендански поклон — младог слона. Животиња тешка око шест тона најпре је приспела на царинарницу у Сан

Франциско. Новогодишња шала окупно је стала сенатора: морао је да плати око милион и по динара царине и поштарине јер су Камбојанци послали слона — на повуку, то јест поштарину је требало да плати онај коме је пошиљка упућена.

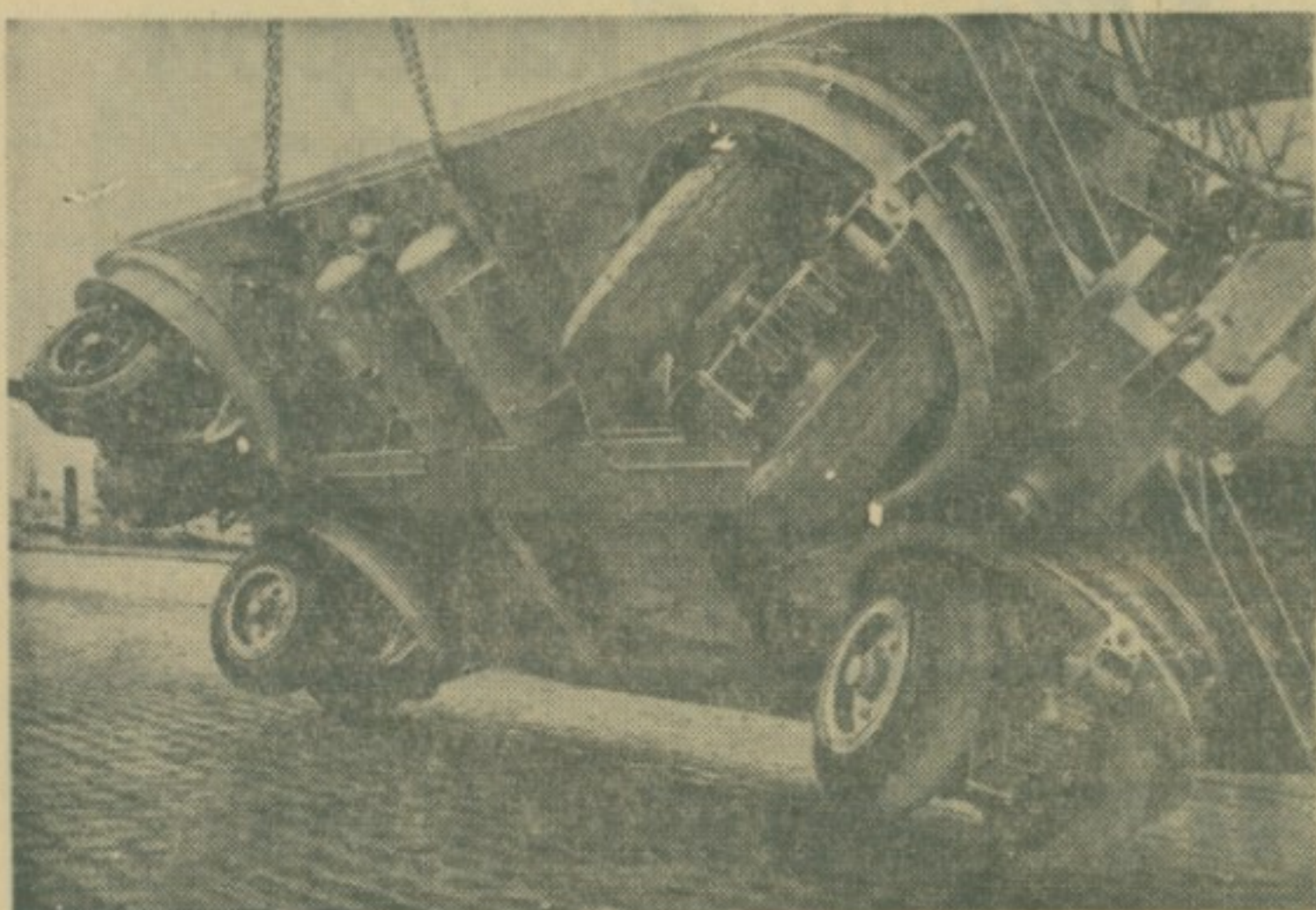
СКУПЉАЧ ЈАЈА

Мађарски зоолог Миклош Ја-нош један је од четири колекционара који има од државе специјалну дозволу за скупљање птичјих јаја. У његовој збирци има 1260 јаја од 101 врсте птица.

ОСАМ ТОЧКОВА

На осам тачкова креће се ова приколица тешка 28 тона. Она је намењена транспортовању изузетно тешких предмета. Приколицу вуче нарочити трактор, а на њој се превозе бетонски стубови и плоче које се употребљавају при опитима који се односе на заштиту од радиоактивног зрачења. На нашој слици приколица је помоћу кра-на мало издигнута да би се видела њена специјална шасија.

ФИНАЛЕ НА 100 МЕТАРА 1960. ГОДИНЕ У РИМУ. ПРВИ НА СЛИЦИ СВЕТСКИ И ОЛИМПИЈСКИ РЕКОРДЕР И ПОВЕДНИК ХАРИ (НЕМАЧКА)

НА КРАТКИМ стазама најтеже се обарају светски рекорди.

Класична кратка стаза у трчању је 100 метара и на овој стази најтеже је оборити светски рекорд. То се најбоље види по томе што је пре рата: за 28 година, у трци на 100 метара светски рекорд поправљен само за 4/10 секунди.

Први светски рекорд на 100 метара забележен је 1912. године. Американец Липинкот прешао је ову стазу за 10 секунди и 6/10. Тек осам година доцније један атлетичар на 100 метара постигао је исто време.

Тада се на спортској позорници појавио феномен — Падок који је направио сензацију постигавши на 100 метара време од 10 секунди и 4/10.

Тадашњи спортски стручњаци сматрали су да је немогуће претрчати 100 метара за боље време од рекорда које је Падок постигао.

БРЗИНА се тешко повећава

Осам година је протекло и Падок рекорд је стајао чврсто. Тада се 1929. године појавио један трчац који је достигао Падок под виг. То је био Толан. Он је у току једне године два пута постигао време 10,4 на 100 метара.

Као првокласну сензацију објавила је штампа у целом свету 1930. да је оборен рекорд Американца Падок постављен још 1921. године. Канађанин Вилијамс постигао је на 100 метара резултат од 10,3 секунди. То је био врхунац људских могућности, говорили су тада спортски стручњаци.

Чitava екипа атлетичара постигла је затим ово феноменално време на 100 метара. Толан, Меткалф, Пикок, Холанђанин Бергер, Јапанец Јошиока, Шведанин Странберг, трчали су 100 метара за 10,3.

Када се веровало да је немогуће поставити боље време, трчац

Џеси Овенс оборио је све претпо ставке. Овај сјајни тркач претрчао је 100 метара за 10,2 секунди.

После Џеси Овенса 10,2 постигли су: Девис (САД) 1941. године, Ла Бич (Тринидад) 1948, Бејли (В. Британија) 1951. у Београду, Фитерер (Немачка) 1954., Мороз, Бејкер и Мурчисон (САД) 1956.

Први атлетичари, који су трчали 10,1 на 100 метара били су: Вилијамс, Мурчисон (САД) 1956., Кинг (САД) 1959. и Тидвел (САД) 1960. У олимпијској сезони 1960. године Хари (Немачка) и Цером (Канада) постигли су равно 10,0 на 100 метара. Овај резултат изједначио је прошле године у Токију и олимпијски победник Хејс (САД) а у једној трци с нешто јачим ветром него што дозвољавају правила Хејс је постигао чак и 9,8 секунди.

МОДЕРНИ ОЛИМПИЈСКИ ПЕТОБОЈ

У историји олимпијских игара и спорта појавио се петобој први пут у старој Грчкој 708. године пре наше ере.

Први петобој састојао се од трчања, окачања у даљину, бацања копља и дискоса и рвања.

Модерни олимпијски петобој је такмичење састављено од пет спортих дисциплина, али није задржана ниједна од дисциплина старог грчког петобоја.

Модерни олимпијски петобој састоји се од ових дисциплина:

- 1) трчање на 4.000 метара (крос-контри)
 - 2) јахање на 5.000 метара
 - 3) пливање на 300 метара
 - 4) мачевање
 - 5) стрељање из пиштоља
- Модерни петобој показује потпуно другу слику, али смисао је остао исти као у старој Грчкој, тј. војничко оспособљавање, јер војник има да савлада многе спортске дисциплине које су веома корисне у савременој војној обуци.

Једно је, међутим, тачно а то је да је модерни петобој знатно тежи од старог, нарочито по томе што је свака дисциплина различитија од друге.

ДРОЗД — УВЕК ОРАН ЗА ПЕСМУ

ПЕВАЊА дроздова, којих има неколико врста, спадају у најбоља међу свим птицама певачицама уопште. Нарочито дрозд — певач (*Turdus philomelos Brehm*) одликује се певањем пуним садржаја и милозвучности, које далеко одјекује уз наизменично мешање гласова фруле и одређених пиштавих и не много пријатних, недовољно јасних тонова.

Већина дроздова показује велику вољу за скитањем. Наша слика управо приказује америчког дрозда — скитача (*Turdus migratorius*), који је распрострањен и у Немачкој. Као ретко која птица, дроздови обићу и више од половине земљиног обима, селећи се чак са крајњег истока Сибира, са Камчатке, одакле су прелетајући Берингово море прелазили поступно читаву Азију и долазили у Европу.

Високо обдарена, спретна, оштроумна, немирна, дружељубива птица, дрозд је увек оран за песму. По грању скачу брзо и вешто, од грма до грма, а када се вину у висину јуре кроз ваздух изванредном брзином.

Код нас као станарице су врсте: дрозд — имелаш (*T. viscivorus L.*), који је и највећи међу свим врстама дроздова, црни кос или црни дрозд (*T. Merula L.*), затим врсте боровњак или вењар, црвендаћ и цикељ.

Дроздови имају чула јако развијена: осете чак и мале инсекте на великој даљини, а када лете на

великој висини разазнају предмете испод себе.

Иако не могу једно без другог га и воле живот у заједници, доста често се ипак свађају, но ипак заједно путују и заједно проживљавају зиму у туђини.

Врло су корисни, јер им се храна састоји углавном од штетних инсеката, црва и пужева, али једу и јагоде. Затим, омиљена храна су им бобице горенка, хрковине, пасдрена, удике, купине, Јаребике, малине, бобице трешања, грожђа и других сочних плодова.

Брзо по повратку у свој завичај, рано с пролећа, женка снесе 4 до 6 комада јаја бледо до плавозелене боје као море са мрким ситним пегима и већ крајем марта она је у свом гнезду. Ново гнездо налаже она опет са истом количином јаја почетком маја, а неких година лети се да она то учини и по трећи пут, нарочито ако има хране у изобиљу.

Оба родитеља воле свој пород. Када се после 14 до 16 дана излегу младунци, већ после три недеље они су способни за самосталан лет, захваљујући доброј и обилној исхрани.

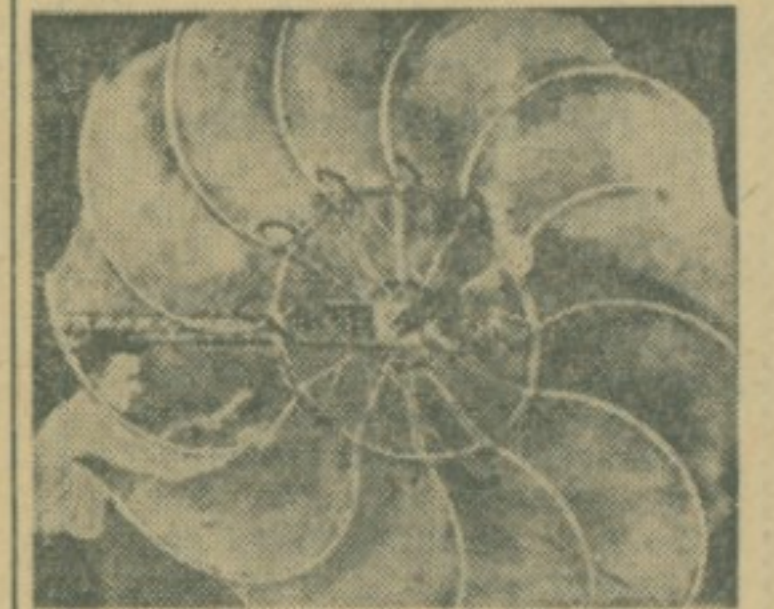
Изузев косова, северније крајеве Европе напуштају сви дроздови и селе се на југ, у Италију, Шпанију, Француску, Грчку и јужне крајеве наше земље.

Дроздови неустрашиво нападају своје непријатеље. Покушају прво да их застраше облетањем

око њих подражавајући жељу за непосредним нападом, а када им то не успе често из страха за своје младе прибегавају инстинктивном лукавству: направе се као да су болесни или рањени, лепршају све у једном правцу, лете и скачу са привидно великим напором и тако одмаме непријатеља, који већ мисли да је дошао до доброг залогја, далеко од легла, када се дроздови дигну високо пут неба и изгубе се, па у заокрету брзо се врате до свог гнезда са радосним клицањем због постигнутог успеха.

Као и све корисне птице дроздове треба чувати и штитити. У многим земљама законски је забрањено хватање свих врста дроздова у различитим замкама. Многи љубитељи птица код нас и на страни све више држе разне врсте дроздова и косова у малим кавезима, у којима се они поред славуја, канаринца и других птица певачица такмиче у веселом цвркутању и песми.

ЕЛЕКТРОНСКИ »ЦВЕТИЋ«

„Латице“ ове радио-антене се склапају и читав уређај потпуно има изглед. Склопљена антена веома се лако може пренети на било које друго место.

КУГЛАЊЕ

КУГЛАШКИ спорт није популаран како би можда требало да буде с обзиром на број играча. Узрок томе по мишљењу неких је тај што куглање није спорт који привлачи масе. Такмичења у куглању нису нарочито занимљива за посматрача, иако могу бити веома узбудљива.

Код овога спорта вештина игра значајну улогу, а самим тим игра постаје занимљивија. Па ипак куглање није могло да привуче публику и да изађе изван скученог оквира оних који се активно баве овим спортом.

За самог играча куглање представља велико задовољство. Од његове вештине зависи успех. Како је у овој игри веома развијено ривалство, играч преживљава сва узбуђења такмичарског спорта и те емоције привлаче га куглашким спортом.

Куглање је и врло користан спорт, јер развија скоро све делове тела, јача мишиће и одржава физичку кондицију. Добра му је особина и та што не изазива нарочито много напора. Играчи увек имају довољно времена да се одморе, пре него што поново баце куглу. Зато што није напоран, овај спорт је приступачан и старијим играчима. Отуда су врло често најбољи играчи куглања већ добро зашли у године.

Куглање је једна од најстаријих игара. То је разлог да се овај спорт код разних народа различито развијао.

Куглање се игра у дворанама и на куглањима на отвореном про-

стору. Куглана је дугачка 22 метра, а ширина куглане је 1,70 метар. У дну куглане налази се нарочито одређено место на које се стављају такозване кугле — чуњеви које се обично праве од тврдог дрвета.

Куглање се игра нарочитим куглама које могу бити израђене од тврдог дрвета, испуњене гумом

или направљене од добро збијене хартије. Играчу је дозвољено да бира величину кугле по својој жељи. Кугле не смеју бити мање од 90 милиметара, нити веће од 150 милиметара у пречнику.

Куглање је веома популарно у многим државама, али се игра по разним прописима. У Америци, на пример, уобичајено је да се игра са врло великом куглом која се баца са велике даљине по необично глатком поду.

Највећа вештина је да се кугла баца тако да обори што већи број чуњева. Извезбани играчи често једним ударцем оборе све чуњева.

Међутим, на званичним такмичењима — првенствима Европе и света, игра се по међународном систему. Такмиче се екипе и по јединци. Сваки куглаш баца по 200 пута, а број оборених чуњева у сваком хицу се збраја и добија се укупан резултат. Од 200 хитаца, 100 пута се баца „у пуне“ чуњева, односно после сваког хита поново се намештају свих девет чуњева. Других 100 хитаца су „на чишћење“, односно куглаш мора прво да обори „почисти“ све чуњева па му се тек онда постави нових 9 чуњева. Вешти куглаш у првом хиту, на пример, обори шест чуњева, у другом преостала три, па у трећем покушају опет има свих 9 чуњева на стази. Слабији куглаш, међутим, мора да „потроши“ по 3—4 хица да би и девети чуњ уклонио са писте и опет имао прилику да баца куглу у свих девет чуњева.

У Југославији се игра по таквом народном систему, који је више прилагођен домаћим условима.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

Погрешка великог преступника

КАДА је домар позвао полицију, од преступника није више било ни трага. Али, починио од почетка. Приликом свог редовног вечерњег обиласка канцеларија, настојник зграде открио је страшну ствар. Благајница фирме за продају санитарних уређаја, чије су се канцеларије налазиле на шестом спрату, седела је дубоко нагнута над писаћим столом док јој је глава лежала на плочи стола. Поред ње на поду лежала је једна мала бочица, док је каса била широка отворена.

Настојник зграде прочитао је много криминалних романа и зато је знао како треба да поступи. „Само ништа не дирати! То је прва и најважнија заповест!“ Он је на прстима напустио благајничину канцеларију, остављајући иза себе отворена врата, да би из кућне телефонске централе, која се налазила на супротном крају ходника, позвао прво полицију, а затим лекара.

Његова опрезност ипак га није сачувала од прекора који су му касније учињени.

— Зашто нисте отворили прозор? — строго му је пребицио лекар. — Жена би досад дошла вероватно свести да сте извршили своју дужност и помогли јој!

Да, настојнику зграде није било веома лако. Али, да се држимо реда којим су се догађаји збили. Пошто је позвао полицију и лекара, настојник је сишао у приземље да би их на улазу у зграду дочекао и показао им пут. Још у лифту изјавио је инспектору Вернеру да ништа није дирао. Тада је, међутим, дошло прво изненађење: врата од благајничке собе била су закључана! Кључ је стајао у брави са спољашње стране врата. Настојник је, пак, био убеђен да је врата оставио отворена. Зар је могуће да се толико преварно?

Пре но што се настојник прибрао, инспектор је откључао и отворио врата и упалио осветљење. Срећом, у соби је све било онако како је настојник оставио. А можда ипак не баш сасвим исто?

Лекар је сместа пришао жени са столом и опицао јој пулс, а затим је широм отворио прозор. Обавиши руку марамицом, инспектор је врховима прстију подигао флашу која је лежала на поду, отпустио је и кратко рекао: — Етар!

После извесног времена, благајница је отворила очи и зачуђено

се обазрела око себе. Као да је тек тада схватила шта се збива, узбуђено је крикнула да ју је неко напао, а затим је скочила и журно стала да преврће по каси. Разуме се, недостајао је читав сажет кривичних новчаница. Бројеви новчаница нису били прилежени...

— Ја сам често остајала после радног времена и сводила рачуне, — изјавила је благајница. — Досад ми се никад ништа није догодило. Не знам ко ме је напао. Осетила сам само како ми је неко с леђа притиснуо нешто влажно на лице...

Непознати нападач — као у већини забавних криминалних прича и романа. Али, напад је могао да буде и симулиран. Јер, како је касније утврђено, на бочици су били откривени отисци само њених прстију.

— А куда воде ова врата? — запито је тада инспектор показујући иза столице за писаћим столом врата која су била забарикадирана читавим брдом фасцикла. — У собу мог колеге Смита — одговорила је благајница механички.

Али, када је погедала према вратима, разрогачила је очи:

— Како су само моје фасцикле

доспела ту из ормара? Ја их ту никад не бих ставила јер се та врата не могу закључати. Ако неко наиђе из те собе...

И као неком чаробном руком, врата су се полако отворила, фасцикле су се с треском срушиле, а из рагастова појавила се глава једног средовећног човека.

— Господине Смите! — повикала је благајница. — Догодила ми се ужасна ствар. Зар сте ви читаво време били у својој соби? И ништа нисте чули?

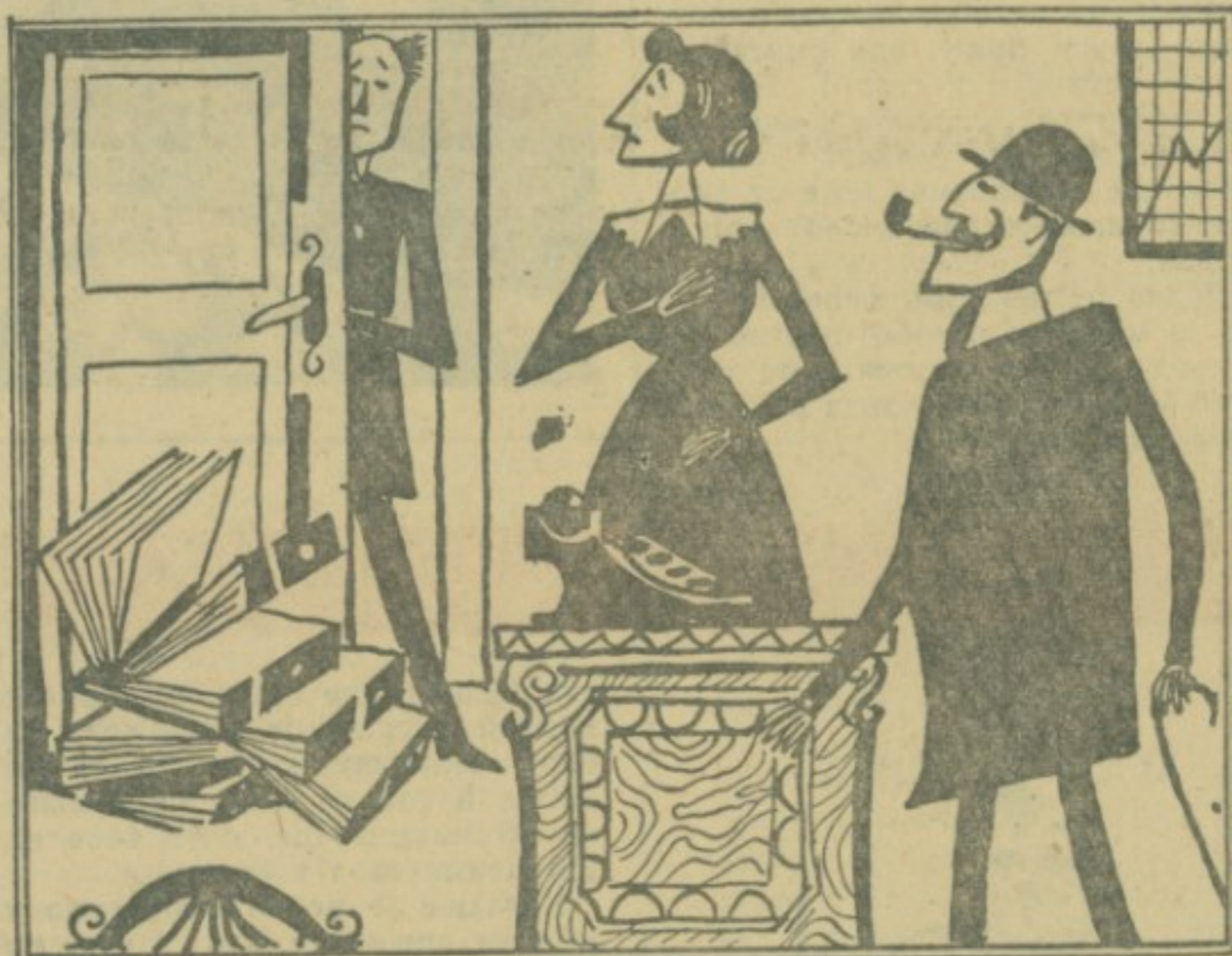
Чинионок Смит чуо је додуше сумњиву ларму, али непосредно пре завршеног радног времена испод врата му је било убачено претеће писмо у коме је стајало: „Ако вам је живот мио, своју собу не смете да напустите пре 20 часова.“ А сада је било тачно 20 часова.

— Зар нисте могли телефоном да обавестите полицију? — запито га је инспектор Вернер.

— У мојој соби, на жалост, нема телефона — одговорио је Смит — а врата према ходнику нисам могао да отворим. Неко ме је заклjučао.

Док је један од пратилаца инспектора Вернера проверавао ове податке — утврдио је да су врата Смитове собе према ходнику заиста закључана и да кључа у брави нема — инспектор је затражио да види претеће писмо. Оно је лежало на Смитовом столу поред једног, очигледно у журби отвореног, канцеларијског коверта, плаве боје и обичне величине. Само писмо је било велики бели табак хартије какав се употребљава за куцање на машини. Било је откључано машинички, без потписа. На горњем десном углу било је једно „магареће уво“, иначе је табак био потпуно гладак. Текст је гласио онако како је Смит испричао.

— Да, да — промрмљао је најзад инспектор Вернер мрштећи се. — Једно од вас троје морам ухапсити. Питање је само да ли да ухапсим настојника зграде, Смита или благајницу?

САБРАТА ЈЕ БИО ГРАД ЦИРКУСКИХ ИГРА. НАЈПОСЕЂЕНИЈЕ СУ БИЛЕ ВОЂЕ ПОЛУНАГИХ ГЛАДИТОРА СА ЛАВОВИМА

САБРАТА И ЛЕПТИС МАГНА НЕКАДА СУ БИЛИ ПОЗНАТИ ЦЕНТРИ РИМСКЕ ИМПЕРИЈЕ У ЈЕДНОМ ДЕЛУ АФРИКЕ. БИЛИ СУ ВЕЋИ ОД ПОМПЕЈЕ И ХЕРКУЛАНУМА.

ДВА ПУСТИЊСКА НЕСТАЛА ГРАДА

БЕС Везува прогутао је Помпеју 79. године наше ере. Међутим, и Лептис Магна, два пространа и лепа града у Африци. Они су имали већи број становника, него Помпеја и Херкуланум, а били су познати као летовалиште где су на одмор долазили многи богати Римљани.

Сабрата и Лептис Магна називани су били и градовима тржницама јер се ту трговало златом, слононачом, робовима, куповане су дивље звери. Римљани су у ствари развили Сабрату и Лептис Магну, а градове су заправо подигли још Феничани.

Лептис Магна је родно место римског императора Септимија Севера који је владао од 193. до 211. године. Септимије Север био је прилично образован човек, а у исто време добар организатор и администратор.

Ова два града вековима су остали затрпани док нису почели археолошки радови 1923. године. Данас, после ископавања могу се назрети лепоте Лептис Магне. У њој су се налазила позоришта, триумфална капија посвећена Септимију Северу, затим капија посвећена цару Тиберију, па два стара трга: један феничански а други

ПОЗОРИШТЕ У ЛЕПТИС МАГНИ ДАТИРА ЈОШ ИЗ I ВЕКА НАШЕ ЕРЕ. У ПРВОМ ПЛАНУ СЕ ВИДИ СТАТУА КРИСПИНЕ, ЖЕНЕ ИМПЕРАТОРА КОМОДА

римски, аркаде Каракале, вежбаонице Мадријана, базилика Јустинијана и тако даље. Позориште Лептис Магне датира још из I века наше ере. Да би гледаоци лакше подносили пакленим афричку врућину, степенаста седишта била су окренута ка пучини одакле је долазио ветар с мора.

Сабрата је био град у коме су организоване циркуске игре. И сад су сачувани разнобојни стубови од мермера. Некада су у овај град стизале хиљаде путника који су се мешали са становништвом, колонијама и римским војницима. У Сабрату су долазили да би гледали крваве циркуске игре. Најпосећеније су биле игре полунагих гладијатора који су се борили са лавовима. Недостатак слатке воде увек је кочио развитак овог пустињског града.

Када су дошли Арабљани у VII веку у ове пределе оба града су уништена.

У току напорног рада који је трајао деценијама археолози су нашли хиљаде фрагмената. Захваљујући тим радовима рестаурирано је позориште у Сабрати које данас изгледа као у време римске доминације када су приказиване класичне трагедије. По спољњем изгледу ово позориште представља једну од најлепших архитектонских творевина античке културе. Позориште није саграђено потпуно од мермера, јер је овај материјал требало довозити из Грчке и Италије. Унутрашњост позоришта сведочи о укусу ондашње епохе. Сцена је изванредно пропорционална и без икаквих декора који би помогли глумцу. Глумаче је био онај који је требало да дочара према томе да ли је то била комедија или трагедија.

ХЕРБЕРТ ДЕ БРИС:

ЗАБАВНИ АЛМАНАХ

МИЈНХЕР де Вит — прича се у Холандији — спада у ред оних који су рођени за велике трговачке послове, али да га је судбина уништила да буде обичан трговачки путник. Трговао је свачим што је људима било потребно за њихову срећу и удобност. Ко не зна, а и онај ко то већ зна шта му недостаје да буде срећан и како да свој живот учини што удобнијим, тај ће сасвим сигурно постати муштерија Мијнхера де Вита.

Лети он тргује или — ако хоћете — даје свој допринос за добробити човечанства, а зими се одмара од напорног рада. Једино у јануару има да испуни још једну мисију: да растура забавни алманах.

Свако познаје Мијнхера де Вита. Многи читају његов забавни алманах. Он зна ко га купује, а муштерије знају кад он обично долази. Па ипак прошле зиме код председника општине није затекао

никог код куће. Завононо је код суседа:

— Знате, председник купује алманах сваке године. На жалост нико нема код куће, да ли бисте ви платили за њега? Три гулдена и 50. Сусед радо пристаде и Мијнхер де Вит, задовољан, пође даље.

На улици срете жену председника општине.

— Мијнхер де Вит, довикну му она, добро је што сам вас срела, код нас нема никог код куће, па ћу сад ја узети алманах.

Мијнхер де Вит предаде јој алманах, наплати три гулдена и 50, захвали и настави свој пут.

Гле, чудно, испред железничке станице на кога да наиђе? На председника општине главом.

— Каква срећа што сам вас срео, код вас није било никог код куће. И председник општине није био мање обрадован; дуге зимске вечери без алманаха заиста би биле неподношљиве.

Мијнхер де Вит уручи му трећи

алманах и задовољан добрим паразом крену натраг у варош.

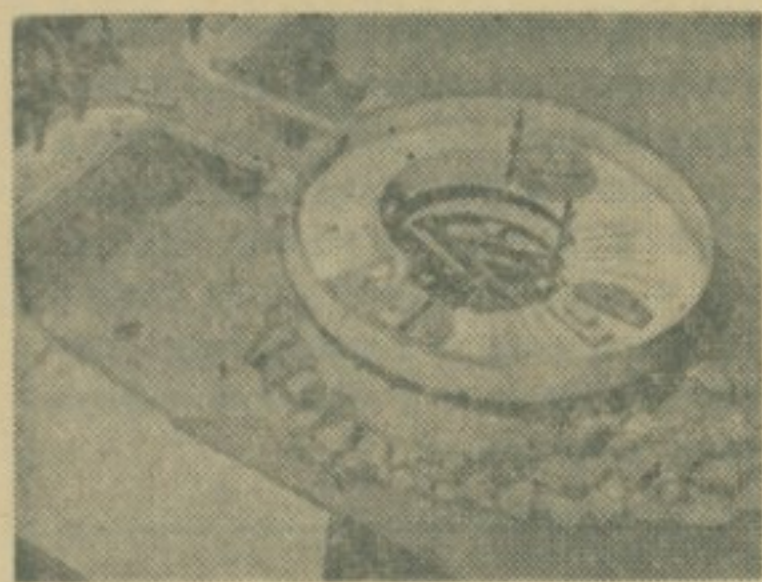
Тиме би било све речено и прича крај, да се одмах после њега и председник општине није одвезао натраг у варош. Мијнхер де Вит хтеде да сврати у један ресторан, кад угледа тамо председника, окрену се лагано, па затим брзо пође ка излазу. Али председник га је већ био приметио и позвао келнера:

— Решите, молим вас, оном господину — при том показа на Мијнхера де Вита — нека дође к мени.

Келнер сустиже Мијнхера де Вита на улици и пренесе му председничку жељу.

— Тја, знате — рече на то Мијнхер де Вит — господин председник редовно купује од мене алманах. Две године нисам имао довољан број па сам хтео да га обихћем. Пошто ја немам времена, поздравите га с моје стране и — кад ме је већ видео — дајте му овај алманах, а мени три гулдена и 50. Келнер му плати, однесе председнику четврти алманах и похита у кухињу.

— Овако гласно — рече он кувару — овако гласно у нашем ресторану још ниједан гост није грдио као овај градски отац.

Подводно паркиралиште

Ница, сунчани град на Азурној обали, имаће једног дана довољно простора за паркирање аутомобила. Додуше, претходно треба остварити овај оригиналан пројект: подводну зграду за паркирање до које ће аутомобили долазити преко једног моста, да би од улаза до места за паркирање били пребачени помоћу једне округле покретне платформе.

У животу морнара Александра Селкирка, чији је доживљај инспирисао Дефо да напише свој чувени роман „Робинзон Крусо“, два гусара одиграли су значајне улоге: један га је оставио на пустом острву, а други га је спасао

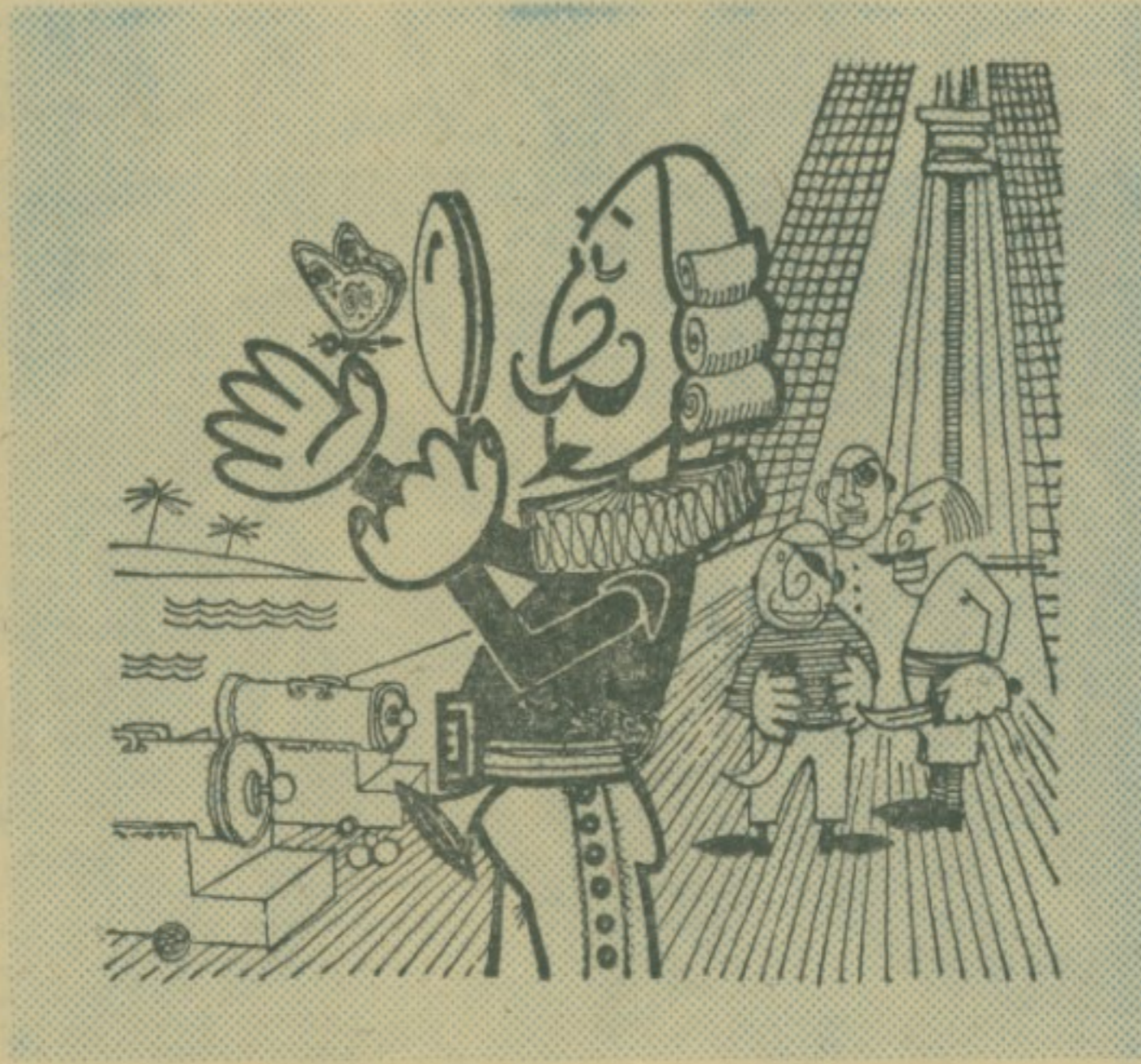
ДАНИЈЕЛ ДЕФО није измислио Робинзона Крусоа. Основ романа чини истинит случај шкотског морнара Александра Селкирка, који је потпуно сам провео више од четири године на пустом острву. Ову „шалу“ приредио је Селкирку енглески капетан Вилијам Дампијер, необичан човек у чијем су се карактеру преплитали страст према разбојништву и огромна љубав за научна истраживања.

Авантуриста и научник-природњак, нестрпљиви пљачкаш и стрпљиви истраживач мора, страшни пират и не рђав писац, Дампијер је неколико пута опловио свет и боравио у многим неиспитаним кутевима наше планете. За време својих похода увек је вукао са собом дебео дневник у који је записивао податке о флори и фауни далеких земаља, о занимљивим обичајима народа и племенима, о ветровима.

Вилијам Дампијер родио се 1652. године у селачкој породици; у 17. години постао је „мали“ на једном трговачком броду, а у 23. капетан краљевске флоте. У борби са холандском ескадром омиришао је барут и био рањен. Али, војна дисциплина брзо му је додијала. Кренуо је на Јамајку, нашао се у једној од пиратских република каквих је у то време у Карипском мору било много, ступио је на један мали брод без заставе, који се, према стидљивој белешци у његовом дневнику, занимао „тражењем“ провијанта. Уосталом,

пијер је кренуо на обале Хондураса и Никарагве где је опљачкао шпански град Порто-Бело и где је проучавао живот москита. Заједно са својим пријатељем доктором Вафером и тучетом гусара прешао је Панамску превлаку и стигао до Тихог океана. Уз пут је у сусретима са индијанским племенима допунио своје етнографске белешке и разорио неколико богатих шпанских насеља. Дампијер је открио у океану острво Хуан Фернандез и учинио од њега своје пристаниште.

У Дампијеровом дневнику за-

ног брода „Сент Џорџ“ Дампијерово једрењак пресретао је и пљачкао шпанске бродове који су из колонија превозили злато и сребро. На „Сент Џорџу“ служио је као крманаш Александар Селкирк.

Године 1703. за време пловидбе према обалама Америке, бродови су се усидрили крај острва

Хуан Фернандез. Ту на острву Дампијер се у нападу беса потукао са Селкирком. Разјарени гусарски заповедник наредио је да претученог крманаша оставе на острву...

Када се после четири године брод којим је командовао капетан Довер а на коме се налазио и Дампијер, нашао у близини острва Хуан Фернандез, Дампијер се сетио Селкирка па је предложио да погледају да ли је крманаш жив. Селкирк је био толико озлојеђен на Дампијера и увређан његовим поступком, да је пристао да напусти острво и укрца се на брод тек када се уверио да њиме командује други капетан, а не Дампијер.

Четворогодишње самовање није утицало на умне способности и психу првог Робинзона. Довер га је поставио за свог крманаша и пре него што је стигао у Лондон Селкирк је, као крманаш, обавио пловидбу равну по својој дужини путовања око света. Селкирков живот на пустом острву изазвао је сензацију и надахнуо Дефоа да напише свој чувени роман „Робинзон Крусо“.

А капетан Дампијер? Овај необичан човек, научник и гусар, страдао је у једној бури на капетанском мосту свог брода, на месту на коме је и провео готово читав свој живот.

Стидљиви ГУСАР

Ко је спасао Робинзона

ЖИВОТНА историја човека који је са острва Хуан Фернандез спасао Александра Селкирка није ништа мање занимљива од живота гусара-научника који га је оставио на том пустом острву.

Томас Довер, капетан брода и заповедник пиратске дружине, стекао је славу не само тиме што је спасао Селкирка. Довер је исто толико познат и у свету науке.

Запитајте неког старог лекара или апотекара шта је у њиховој младости преписивано за стишавање веома јаких болова. Вероватно да ће се измештају осталих средстава наћи Доверове пилуле или Доверов прах. Да, ма колико то данас чудно изгледало, заповедник морских гусара Томас Довер био је — лекар.

Син имућних родитеља, он је студирао медицину и спремао се за најмирнију и најчистију професију на свету. Али, љубав према забављивим авантурама, а не случај, довели су га на пиратски брод. Храбар, сналажљив и образован, Довер је постао ка-

петан. Многе године пловио је морима, нападао и пљачкао бродове и луке градова. Као четрдесетогодишњак, уморан од бурног живота, Довер се вратио у Енглеску и почео да се бави лекаром праском „обрадовавши свет својим пилулама против болова“. Рецепт за њихово справљање донео је са својих путовања по земљама Истока, а његова тајна крила се у томе што је у тим пилулама доза опијума за неколико пута превисавала ону која се у то време сматрала као безопасна за човека. Разумљиво је онда да је лек јаче деловао.

Смелог и не баш скрупулозног екс-гусара није узбуђивало то што би његови пацијенти или престали да страдају од болова, или би умирали. То није сметало, очигледно, ни његовим пацијентима јер је Довер брзо стекао славу и богатство. Он је до краја свога живота радо понављао да је имање стекао ризиковајући не свој живот, већ стављајући на кошку туђе животе.

свему што се односило на гусарење Дампијер је налазио пристојне формулације.

Млади гусар предузео је опасан подвиг: скупио је чету одважних главосеча и повео је у дубину америчког континента на бављење „шумском индустријом“. Када се чета вратила на Јамајку, разбојници су неколико месеци трошили на пијанке опљачкано благо, а њихов вођ сређивао је научне податке о животињама и биљкама Средње Америке. Он је с природе нацртао мравоједа, оклопника, опосума, игуану, ондатру, неколико дотле непознатих врста мајмуна и корњача, а нарочито пажљиво обратио је ко лонијама мрва брижљиво описавши њихове навике.

Дампијерово интересовање за природу служило је као предмет за шалу његових колега који су се занимали само за звечећу монету. Али, капетан је остајао миран, па је чак својим пиратима стављао у дужност да у предасима између гусарских напада, врше научна испитивања и да му детаљно описују све што би видели. „Ја схватам да походи због провијанта нису баш најобичајенији метод научних истраживања, али су зато потпуно безопасни, јер су моји људи добра заштита за једног научника. Моји необични асистенти често лажу о својим открићима из области флоре и фауне, али ја умем да разликујем лаж од истине“ — писао је капетан.

Својим гусарским бродом Дам-

бележено је на једном месту да су некако у то време „почеле непријатности“. У ствари, шпанске власти расписале су огромну награду за Дампијерову главу. Наредни капетан је заједно с доктором Вафером одговорио на учену смелом подухватом. Заробивши нов шпански једрењак и „уобичајеним начином снабдени су свим што је неопходно“ (што је у ствари значило да је било опљачкано неколико бродова које су срели), капетан је кренуо на далеку пловидбу из Атлантика око Рта добре наде у Тихи океан.

Страховите буре угрожавале су брод, посада се поразбољевала од скорбута, али Дампијер-истраживач био је награђен. За време те експедиције он је учинио многа научна открића. Капетан је описао лепотана-фламинга, морског лава, морску мачку и морског слона, проучио је пасатске ветрове крај обала Јужне Америке, изложио теорију о њиховом настанку, испитивао струје у једном делу Тихог океана, а кад је стигао до Јужног поларног круга своју пажњу је посветио поларној ноћи. Стигавши срећно до своје базе Хуан Фернандез, Дампијер је дао посади двонедељни одмор. Доктор Вафер је помоћу некуваног козјег млека и зеленог грашка лечио (и излечио) посаду од скорбута, док је Дампијер провео одмор у проучавању острва.

Одморивши се, гусари су узели курс према екватору. У бли-

зини Галапашких острва, како то сведочи Дампијеров дневник, на броду се „појавила велика резерва брашна“: сусревши на пучини трговачки конвој, гусари су га зауставили и натерали мирне морнаре да на њихов једрењак пребаце 5.000 цакова брашна...

На Филипинима, у водама Индонезије, на Малајском полуострву и острвима Индонезије, Дампијер је доживео многе авантуре. Свуда се бавио пљачком, али је истовремено прикупљао научне податке, па је чак и издавао књиге. Да, на Истоку је објавио књигу о својим путовањима изостављајући из ње, разуме се, нежељене епизоде. На Суматри није имао среће: заробили су га. Готово годину дана Дампијер је био принудни заповедник тобица на броду директора Источно-индијске компаније. Али, ни тамо га није напустила сналажљивост. „Изашао сам ноћу кроз пушкарницу у зиду тврђаве. Чекао ме је брод. Понео сам дневник и већи део скица.“

Године 1691. Дампијер се тријумфално вратио у Лондон доневши са собом огромно много бележака и цртежа, обиман дневник о народима многих земаља света и њиховим обичајима, као и резултате својих проучавања струја и ветрова. Научник-гусар издао је у Лондону своје животне дело: „Трактат капетана Дампијера о ветровима-пасатима, поветарцима, бурама, годишњим долинама, плимима, осекама и струјама у топлој зони целог света“. Ова књига постала је веома популарна у Европи, преведена је на десетак језика и доживела неколико издања. За њом су следиле књиге: „Ново путовање око света“, „Дампијеров дневник“ и друга дела. Те књиге стекле су многе пријатеље међу научницима, дипломатама и познатим писцима међу којима су били и Џонатан Свифт и Данијел Дефо. Портрет Вилијама Дампијера допсео је у Националну галерију Енглеске.

Дампијерови савременици писали су да је он као истраживач био веома радознао, стрпљив и неуморан, а да се као гусар истицао људом храброшћу, деспотизмом и да је у наступима гнева постајао ужасан. Гусарска вештина капетана Дампијера била је Енглеској потребнија од његове учености. Дампијер је био постављен за заповедника гусарског једрењака који му је поконио крај. У пратњи рат-

АУТОБУС ЗА КРАВЕ

У сенци лиснатог храста зауставио се аутобус. У њега су ушли путници. Али, кола се нису покренула с места мада су после извесног времена необични путници напустили аутобус, а њихово место заузели нови.

Тајна је у томе што је овај аутобус најобичнија станица за мужу, само на точковима. Уместо седишта, у аутобусу се налазе преграде за краве, а уместо „кондуктера“ о аутобусу се стара механичар који је истовремено и шофер.

Једна од бочних страна аутобуса отвара се и спушта чинећи широк и удобан мост преко кога може да до својих преграда истовремено приђе неколико крава.

Овај оригинални аутомобил дело је енглеских инжењера.

РУМЕНИЛО ЗА ЈАБУКЕ

„Образи као јабуке“ — кажемо за дете када му лице порумени од игре или мрза. Међутим, нису ни све јабуке румене и црвене: понекад оне узревају бледе и не изазивају жељу да у њих загриземо. Шта да се ради с тим „бледоликим“ јабукама?

— Треба их нарумнити! — предлаже амерички стручњак за воће Оскар Шуберт.

Да би се то постигло у гранама јабука просадрлају се удубљења и у њих стављају гумена црева која иду до резервоара с бојом. Боју под притиском од 8 атмосфера убације мотор трактора. При родне „водене цеви“ — судови у самој биљци довршавају посло разносене убризгану боју до меса и опне плодова.

Ради чисте оригиналности, на овај начин могу се фабриковати јабуке љубичасте или плаве боје.

Лов на јагуаре

У ОВОМ НАПИСУ ДОНОСИМО ДВЕ ПРИЧЕ О ЛОВУ НА ЈАГУАРЕ. У ПРВОЈ ПРИЧИ ЈЕДАН ЈАГУАР ДА БИ СЕ „ОСВЕТИО“ ЛОВЦИМА ПРЕВРЊУО ЈЕ ЧАМАЦ СА ПСИМА ДА БИ ИХ „ПОДАВИО“. У ДРУГОЈ ПРИЧИ ОПИСУЈЕ СЕ КАКО СЕ ЈЕДАН ЛОВАЦ ИЗНЕНАДА НАШАО ИЗМЕЂУ ДВА ЈАГУАРА. КАДА ЈЕ ОПАЛИО ИЗ ПУШКЕ, ОНА ЈЕ ОТКАЗАЛА. ЗАХВАЉУЈУЋИ СВОЈОЈ ПРИСЕБНОСТИ ИПАК СЕ СПАСАО.

НИЈЕ лако ловити јагуара. Тако бар причају многи ловци. Потребна је велика вештина и храброст. Јагуари су снажни готово као лавови и тигрови, али су, по некима, много лукавији и од лавова и тигрова. Сем тога, одлични су борци, а уживају у томе да убијају псе који их гоне. Међу становницима Мексика и Јужне Америке круже многе приче о томе како поједине особе нестају. Све се то приписује мање-више јагуарима.

Јагуар највише воли да се крије по баруштинама, које су обично непроходне. Због тога је и лов на њега много тежи од лова на лав и тигра.

Два америчка ловца на крупну дивљач: Пет Ворд и Бил Ли радо су одлазили у лов на јагуаре. Највише јагуара било је у Мексикоу, у баруштинама око језера Аква Браво, где је ловац Бил Ли 1963. године изгубио пет паса. У лето 1964. године он је хтео да се освети јагуарима за тај покољ паса.

Ловци Ворд и Ли, по савету урођеника, понели су лукове и стреле, уместо пушке. Пуцња пушке заплаше јагуаре, па их је тешко открити. После тромесечне праксе оба ловца су одлично гађали

стрелама тако да су могли да погоде циљ и на већој даљини.

Ловци су подигли логор на обали језера где је вода била јако бистра и погодна за купање. Међутим, већи део обале губио се у непроходним баруштинама и густом шибљу где су вртели крокодили, аатим се налазиле хиљаде барских птица, амаја, корњача и мношких других животиња.

У том делу баруштине највише су се кретали и јагуари. Кроз тај густиш они су вешто промицали, одлично су пливали и лако се пели на оближње дрвеће са кога су скакали на свој плен.

Да би изненадили јагуаре, ловци су обично водили по неког урођеника који је одлично имитирао „глас јагуара“ тако да јагуари открију своје место. У тај предео су обично долазили моторним чамцем. Потом би утасили мотор и полако веслали поред обале језера или улазили у баруштине. Тамо где је било мало сувље, они су излазили из чамца и настављали пешке.

Једног дана ловци су као и обично крстарили поред обале изнад које се уздизала густа шума. У чамцу су се налазили два ловца, један домородац и 15 паса. Пси су били везани за чамца да не би искочили из њега у случају појаве јагуара или неке друге животиње. Наједном су угледали јагуара на дрвету одакле је аребао свој плен.

Ловци су изишли из чамца и приближили се с друге стране одакле су имали бољи циљ да га устреде. Јагуар је „приметио“ тај маневар. И пси су опазили животињу. Почели су бесно да лају, покушавали да прекину конопце и журну ка дрвету. У међувреме-

ну, Ли је одапео своју стрелу циљајући тачно у срце јагуара.

Стрела је продрла у тело животиње, али није погодила у срце, јер се јагуар хитро пребацио на једну нижу грану да би лакше скочио. У међувремену ловац га је погодио и другом стрелом. То је било искупише за животињу. Одлучила је да скочи. Али уместо да нападне ловце она је напала псе.

Чамца је био прилично удаљен од дрвета. Јагуар се винуо са дрвета у правцу чамца. Међутим, ипак није добро одмерио скок. Пао је на саму ивицу чамца. Разбешњени скоком јагуара, пси су журнули у исто време на ту страну комоку су им везе дозвољавале. Због тога се чамца преврнуо и пси су се нашли у води.

То је била страшна сцена за ловце. Поред обале било је много крокодила. Сваки час могли су да се појаве и поједу псе, који су и без тога били осуђени на проласт даљењем, јер услед веза нису могли да се одвоје од чамца. Урођеник који се плашио крокодила више од свега почео је да виче у помоћ. Упркос свих опасности ловци су морали да скачу у воду и да спасавају човека и псе.

На њихову срећу док су они дрешили псе крокодили се нису појавили. Од петнаест паса успели су да спасу само седам док се осам паса удавило. Јагуар, који одлично уме да плива, успео је да се неопажено извуче из те гужве, али није преживео ране. Око стотину метара даље нашли су га мртвог. Ловци су га добро запамтили, јер им се јагуар жестоко осветио. Поред осам паса изгубили су много хране и друге опреме коју се налазила у чамцу. И том приликом ловци су увидели да јагуари продају скупо своју кожу.

Вики Окадис је познати мексикански ловац, мада је релативно млад човек. Има свега 28 година. Један фармер позвао је Окадиса на рач одакле му је нека животиња стално односила и убијала стоку. Пред сам долазак ловца фармеру је несто један јунац. Ловац је одмах појахао коња и кренуо за јасним трагом јунаца да види шта се са њим десило. Како

је траг водио све дубље у баруштине, ловац је морао да остави коња и да настави трагање пешком. Пробијање кроз баруштину није било нимало пријатно, јер је густа треска скривала видик па је сваког тренутка могао да налетти на јагуара.

После више од једног сата, пробијајући се кроз баруштину, ловац Окадис изненада је налетео на јагуара који је ждерао убијеног јунаца. Заузет својим пленом, јагуар није обраћао пажњу на ловца и овај је могао мирно да нишани. Међутим, баш када је хтео да окине ороз, изненада, с леве стране, на удаљености од око три метра, појавио се други јагуар који се спремао да скочи на лова-

ца. Ловац није оклевао. Окренуо је пушку и опалио.

Али, уместо пуцња чуло се само: „клик“. Метак је омануо. То је био страшан тренутак за ловца који се нашао голорук између два јагуара. Јагуар није више чекао, већ је скочио у правцу ловца. У последњем тренутку ловац је имао толико присебности да баца свој шешир на главу јагуара. Удар шешира збунио је јагуара за тренутак. То је било довољно да ловац поново напуни пушку и опали на животињу која је била скоро испред њега. Све је то учињено у последњем тренутку.

Међутим, други јагуар који је докле мирно јео свој плен, нашао се „побуђен“ да интервенише. Ловац се поново нашао у страшном положају. Није био сигуран да ли је први јагуар мртав или се само претварао, што је био чест случај са њима. Из искуства сматрао је да му погођени јагуар може бити опаснији, ако се претвара па је зато поново пуцао у њега верујући да ће имати довољно времена да напуни пушку и дочека другог јагуара.

Ловчева рачуница била је погрешна. Јагуар није чекао. У снажним скоковима кренуо је према ловцу. Јагуар није имао сигуран скок и није могао тачно да оцени где ће пасти. Уместо да скочи на ловца, он је пао у блато на удаљености од једнога метра од ловца. Блато је пронуло на све стране, па у једном тренутку ни ловац ни животиња нису видели један другог. Ловац је ипак био толико присебан да у међувремену напуни пушку и ухвати згодну прилику да опали. Пазио је да погоди јагуара у главу, тако да га одмах убије, јер ако га одмах не убије, могао је и сам да страда.

Јагуар је застао за тренутак тресући блато са себе и у исто време тражећи ловца. То је било довољно да ловац нишани тачно у главу и опали. Јагуар је покушао да скочи, али се једна мало подигао са земље и поново пао у блатнаву воду где је остао непокретан. За сваки случај ловац је пуцао још једном.

Када се све свршило ловац је почео да дрхти. Сада је био свестан у каквој се опасности налазио. Захваљујући присебности и брзини успео је да убије оба јагуара, а да сам остане неповређен.

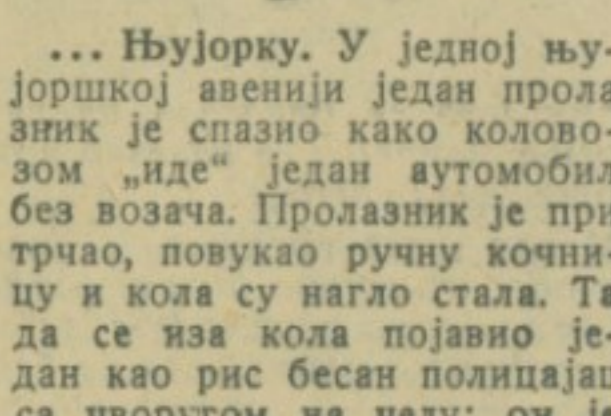
Догодило се у...

... Калифорнији. Када је Волтер Тимер, оптужен због увреде, изјавио пред судом да има мале богиње, судија је читаво суђење „преселио“ на оближње паркиралиште. Ту, са сигурне удаљености, судија је осудно оптуженог на новчану казну.

... Тенесију. У америчкој савезној држави Тенесију ра справља се о предлогу закона према коме би се прилично строго кажњавали сви они који пролазнике гађају снежним грудвама, јајима и јабукама. За преступе деце одговараће њихови родитељи.

... Италији. Страсна приврженица падобранства Клара Компети из Бергама, приспела је на своје венчање скочивши падобраном из авиона.

... Аризони. Према једном закону америчке савезне државе Аризоне, точење алкохола забрањено је у кругу од 300 стопа од једне цркве. Један судија одузео је једној робној кући дозволу за точење алкохола јер је тачним мерењем утврђено да се улаз у њу налази 299 стопа и 11 палчева далеко од цркве. У питању су била, значи, свега 2,5 сантиметра.

У ПОСЛЕДЊЕМ ЧАСУ

Једна стара жена причала је шалтеру једног од матичних уреда у Токију да би се распитала постоји ли могућност да се законски рок од 20 година продужи за извесно време и да се њен син нестало без трага пре две деценије, још не прогласи за мртвог. Мајка није хтела да поверује да је њен син мртав иако за двадесет година није дао од себе гласа. Сва њена пропитивања остала су без резултата и према прописима матични уред морао је да несталог званично прогласи умрлим. „Које име треба да запишем?“ — запитао је чиновник старицу, а она је одговорила: „Суке Сасаки“. Чувши то име чиновник је скочио и стао да понавља: „Мама, мама...“ Мати и син срели су се занста у правом тренутку.

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

Рендгенски стереоскоп

Рендгенски снимци представљају драгоцену помоћ лекарима. И болесницима, разуме се. Незгодно је само то што су предмети на тим сликама пљоснати, то јест на њима се не види дубина. Додуше, искусног лекара та чињеница не збуњује много, мада и он често важали што снимак није тродимензионалан.

Недавно је једна италијанска фирма разрадила нов метод рендгенског снимања који је у приличној мери ублажио овај недостатак обичних рендгенских снимака. Објект који се испитује фотографисе се из два правца између којих постоји угаона разлика од 3 до 5 степени. На овај начин добијају се две фотографије. Ако се та два снимка посматрају кроз специјалне наочаре добија се слика која има своју дубину. Нов метод већ се примењује у пракси. Занимљиво је да је овај метод заинтересовао не само лекаре, већ и инжењере. Јер у савременој радиоелектроници мно

ги детаљи заливају се пластичним масама и вештачким смолама. То је нужно због заштите од влаге, због повећања издржљивости појединих детаља. Али, да ли је то заливање добро обављено? Да није промакла каква грешка? На сва та питања дају одговор рендгенски снимци добијени новим методом.

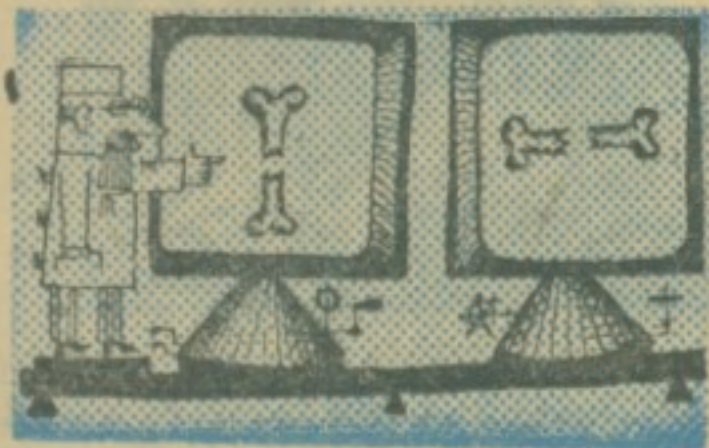
ДЕЧАК ПРОТИВ ОРЛА

Почетком марта месеца у Норвешкој се збио догађај који својом необичношћу подсећа на приче из митологије. Дванаестогодишњи Јерген Лезет бори се више од пола часа с једним орлом да би га спречио да не однесе његовог осмогодишњег брата. У једном месту у близини Алесунда оба дечака су се играла када се изненада спустио један орло и зарео своје канџе у леђа Јергеновог млађег брата. Јерген није изгубио присуство духа, већ је сме ста зграбио један камен и њиме ударао орла све док овај није подлегао ранама. Орло је имао распон крила од 1,52 метра.

НОВАЦ ОД ГЛИНЕ

У Немачкој, у периоду између 1914. и 1924. године „кован“ је новац од — фајанса и порцулана. Овај необичан новац постао је сведок сиромаштва и тешког стања у овој земљи у годинама првог светског рата и непосредно после његовог завршетка. Најпознатије „новчанице“ ове врсте израђене су од чувеног мајсенског порцулана. Израђиване у малим серијама, оне данас представљају велику реткост.

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ ЗБИРКЕ
ЧИКА СТАЈЕ

ЗАГОНЕТКЕ

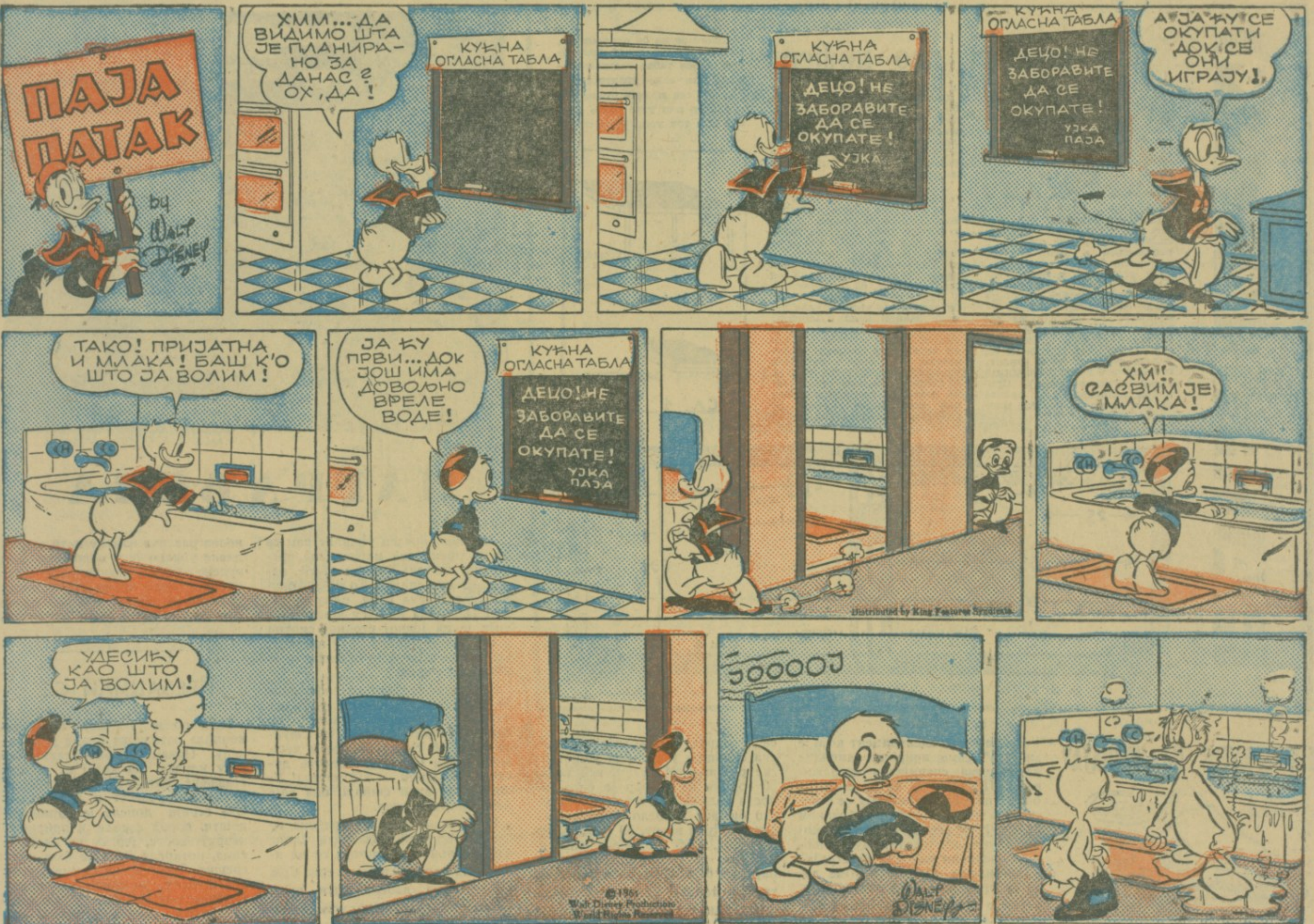
1. Где се вода најскупље продаје?
2. Где у вола има највише меса?
3. За шта се коњ води на воду?
4. Кад је коњ најтежи?
5. Кад се коси сено?
6. Каквог мума има највише?
7. Каког песка у мору има највише?
8. Ко вазда кука, а девојка му није?
9. Ко има у рену памет?
10. Која је вода без песка?
11. Која је вода поље прекрила, а не може мрва да удави?
12. Која је риба најмања?
13. Који кривац сече ноге правима?
14. Коју траву и слепци познати могу?
15. Ко поцрвени кад умре?
16. Ко све језике на свету зна?
17. Шта без ногу бежи, а без руке граби?
18. Шта вода не може однети?
19. Шта има и у води и у гори једно исто име?
20. Шта је веће кад му се одузме, а мање кад му се додаје?
21. Шта је највеће на свету?
22. Шта је најбрже на свету?
23. Шта је најслабе на свету?

ПОСЛОВИЦЕ

- Во се веже за ров, а човек за језик.
*
Где лаж руча, онде не вечера.
*
Гори је оштар језик, него оштра сабља.
*
Дај му власт у руке, па да видиш ко је.
*
Залуду ти пријатељ, кад нема пријатељства.

ОДГОВОРИ

1. У апотеци.
2. Под кожом.
3. За улар.
4. Кад ти стане на ногу.

У МЕЗУВРЕМЕНУ, ИСМАИЛ БУШ И ЊЕГОВА СКИТАЧКА ПОРОДИЦА ОСТАВИЛИ СУ ИЗА СЕБЕ БРДА, ПРЕШЛИ ГРАНИЦУ ИМАМО ГОРИЛИ СЕ ПОСЛЕДЊИ ПУТ ПРЕД ВЕЛИКОМ ПУТОВАЊЕМ ПРЕКО ПРЕРИЈЕ...

ДО САН ПАОЛА ИМА ГОТОВО 100 МИЛИА ПРЕКО ПРЕРИЈЕ, А НЕКЕ ЖЕНЕ СУ СЕ ВЕК УЗ-НЕМИРИЛЕ!

СМИРИТЕ СЕ ОНЕ! ТУ ЈЕ ТВОЈА МАЈКА ДА ИХ ЗАУЗДА!

ЕСТЕР БУШ ЈЕ БИЛА КАО СТВОРЕНА ЗА ИСМАИЛА. БИЛА ЈЕ ЈАЧА ОД ВЕКИНЕ ЖЕНА, А ЈЕЗИК ЈОЈ ЈЕ БИО ОШТРИЈИ ОД МАЧА...

ПРЕРИЈА
ПО РОМАНУ
Ф. КУПЕРА

ХЕЛЕНА ДРУЗИСТА НИЈЕ БИЛА ОД ЊИХОВОГ СОЈА. ЊУ СУ ЈОШ КАО ДЕТЕ БУШОВИ УКРАЛИ У ЈЕДНОМ СЕЛУ, АЛИ ОНА СЕ НИЈЕ СРОДИЛА С ЊИМА. НЕШТО ПРЕ ПОЧЕТКА НАШЕ ПРИЧЕ УПОЗНАЛА ЈЕ У ЈЕДНОМ ГРАДУ МЛАДИКА ПО ИМЕНУ ПОЛ ХАВЕР И У ЊЕГА ЈЕ САД ПОМАГАЛА СВЕ НАДЕ. ИСМАИЛ ЈОЈ ЈЕ ЗАБРАНИО ДА ГА ВИЂА, АЛИ ПОЛ СЕ ЗАКЛЕО...

БИЛО ЈЕ ВЕЧЕ, НЕКОЛИКО ДАНА ПОСЛЕ ОТМИЦЕ ИНЕС СЕРТАВАЛОС, ПРЕРИЈА ЈЕ ИЗГЛЕДАЛА ПУСТА... АЛИ, ЧЕТИРИ ПАРА ОЧИЈУ МОТРИЛО ЈЕ ЛОГОР БУШОВИХ...

БИЛЕ СУ ТО ОЧИ ЈЕДНОГ ИНДИЈАНЦА...

ДРУГИ ПАР ОЧИЈУ ПРИПАДАО ЈЕ ЛОНУ МИДЛТОНУ, ЧИЈИ СУ НАПОРИ НАЈЗАД УРОДИЛИ ГИДОМ...

НАПРАВИ САМ

Сто савијен као кофер

Без много муке можете и ви направити овај солидни сто који кад се склопи изгледа као лаки кофер дугачак 80 а широк 60 сантиметара и дебело 12 милиметара. Уколико се стриктно будете придржавали датих димензија као и осталих упутстава имаћете комад намештаја солидан, трајан и практичан.

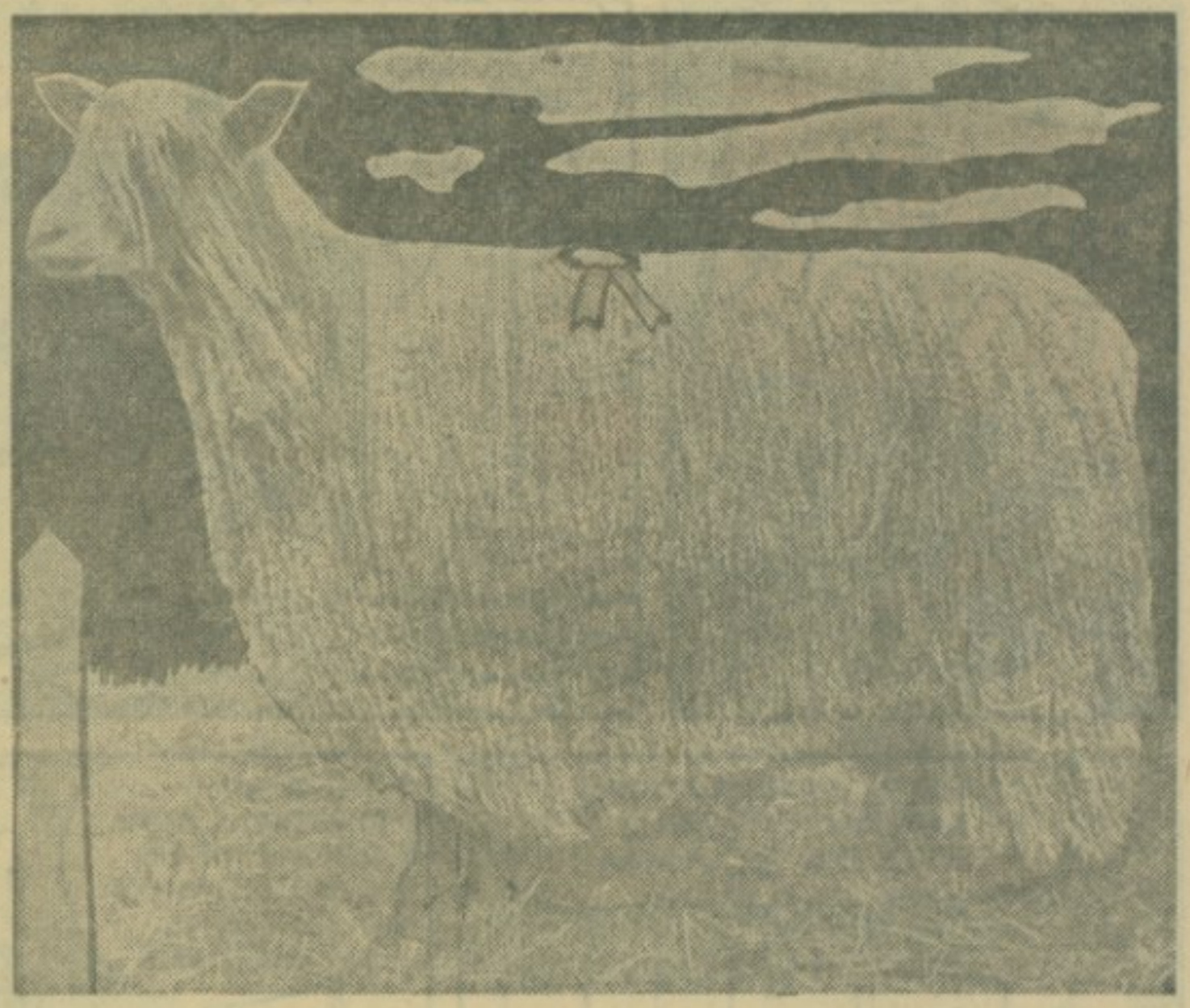
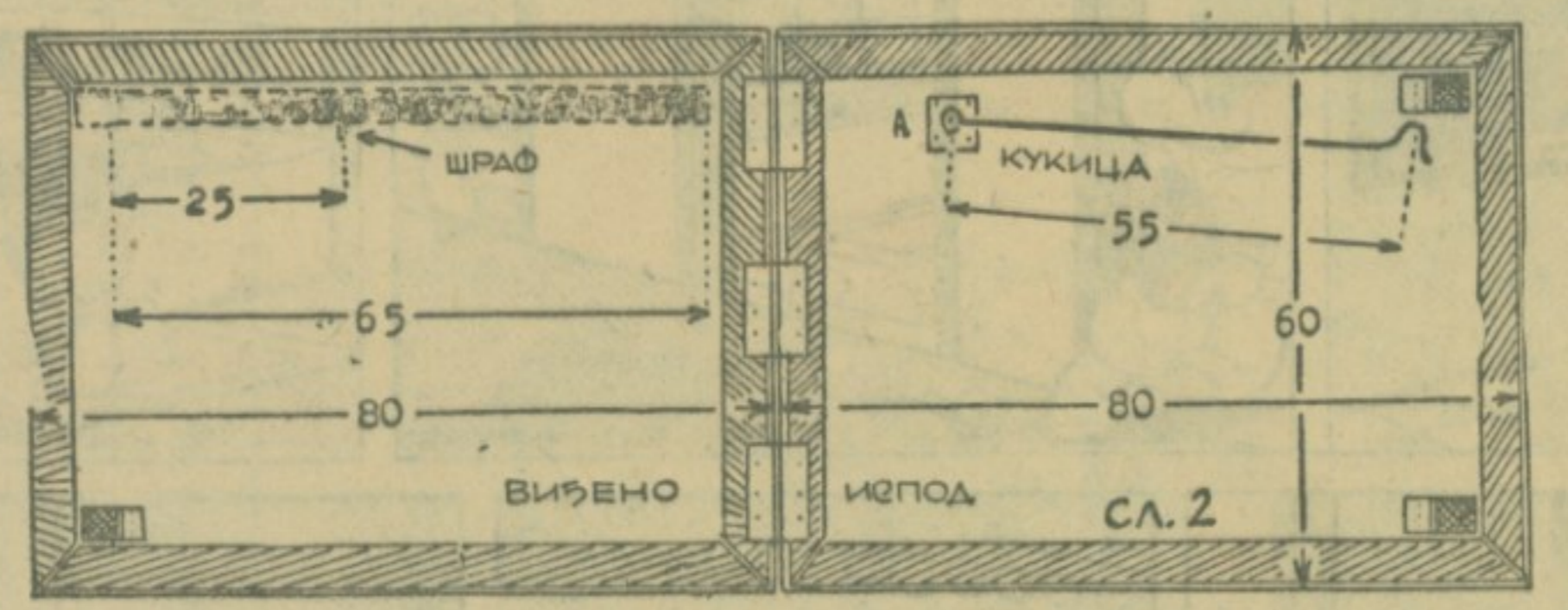
Најпре погледајте наш цртеж (сл. 1) да бисте добили слику како изгледа сто кад је расклопљен а како кад је склопљен.

Од ултрапаса у боји, дебљине најмање 6 милиметара обрежите две табле величине 80x60 сантиметара. Затим уоквирите све ивице стола левицама обојеним светлијом бојом од ултрапаса, дебљине 6x6 сантиметара. На сваки од углова стола, с доње стране, причврстите помоћу шарки по једну лезвицу (ногу). Приликом зашрафљивања пазите да вам шраф не пробije плочу на столу.

Сад погледајте наш цртеж бр. 2, на њему је приказан начин на који су горње плоче на столу састављене такође помоћу шарки. Уколико не набете ове величине можете ставити и четири комада мањих шарки.

Ако погледате цртеж бр. 2 јасније ћете видети како се ноге од стола савијају приликом његовог склапања. У левом углу лежи савијена једна нога, док су остале три спуштене. И оне су причвршћене шаркама ради лакшег склапања. Дужина сваке ноге од стола износи 65 сантиметара а дебљина 4 сантиметара. Да би склопљене ноге чвршће лежале закачите их кукицама: дужине 55 сантиметара. Део кукице под А ставите на једну четвртину плочнице са прстеном, коју можете набавити у свакој гвоздарској радњи. И исправљене ноге стола треба закачити по једном кукицом само знањем мањом, да случајно која нога кад је сто

расклопљен не би помешнула. Кад ноге на столу подвигнете и обе табле саставите е-стаје вам само транспорт — односно сто можете ставити и у плакар или утао одаје а да вам при том уопште не смета.

НАГРАЂЕНА

На први поглед учиниће вам се да је преко ове мирне овце пребачена плетена марама... Не, пажљиво загледајте! То је дугоруна кастеланска овца, одрасла испод Пиринеја на југу Француске, која је на једној сточној смотри у Енглеској добила прву награду. Ова овца даје 4 пута више вуне него друге овце.

новна разлика између нити вуне и длаке управо је у покожици. Код вунене нити хелице покожице прелазе једна преко друге попут црепова на крову, док код длаке ове хелице леже једна уз другу.

По Брадфордској класификацији вуну се класифицира у бројевима, који означавају колико се заматака може испрести из 1 фунте тј. 453,6 грама опране и чешљане вуне. Сваки је заматак дугачак 560 јарди — 512 метара! Уколико је вуну финија, она даје већи број заматака.

ПРЕБАЦИЛИ СЕ

Недавно је у част заседања концила католичке цркве у Ватикану, Панама издала велику серију марака на којој су представљене катедрале и саборне цркве из двадесет и две земље. Ова серија донела је панамској пошти, поред зараде, и прилично непријатности, јер су се на маркама, поткрале неке не баш мале грешке. Тако је, на пример, уместо познате православне цркве „Александар Невски“ у Софији, на марку стигла једна — цамија.

Нити вуне и длаке грађене су слично од три различита слоја. Унутрашњи слој састоји се од изумрљих хелија и зове се срж. Срж имају само дебеле нити вуне. Средњи слој вуне називамо ко-ром, док је споља покожица. Ос-

ЕКСПЕРИМЕНТ НА КРАНАТАУ

Веома често експеримент који је „извела“ сама природа замењује научницима специјална истраживања. Познато је, на пример, да биљке путују, премештају се с места на место. Којом се брзином обављају те сеобе? Шта више помаже биљкама на тим путовањима — ветрови или морске струје? Занимљиве податке о томе дала су проучавања на острву Кранатау у Малајском архипелагу. Августа 1883. године на острву

се догодила страховита вулканска ерупција у којој је уништено све растиње. Међутим, већ после 50 година на острву је била 271 врста биљака. Од тог броја 40 одсто биљака доспело је на острво захваљујући ветру, 30 — морским струјама, а 25 су донеле животиње. Све те биљке превалиле су најмање 64 километра воденог пута, јер толико износи растојање које дели острво од најближег копна.

Ripley's

Веровали или не!

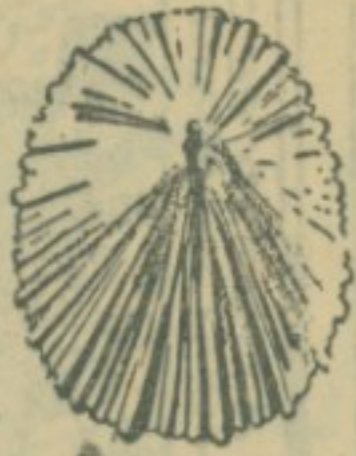

СУЛТАНИЈА КОЈА ЈЕ СПАВАЛА ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

СУЛТАНИЈА ЛЕРКХАН ЖЕНА ТУРСКОГ СУЛТАНА ИБРАХИМА, ЗНАЈУЋИ ДА ЈЕ ЖИВОТ ЊЕНОГ ТЕК РОЂЕНОГ СИНА МУХАМЕДА У СТАЛНОЈ ОПАСНОСТИ, СЕДАМ ГОДИНА СПАВАЛА ЈЕ СЕДЕКИ НА СТОЛИЦИ И ОТВОРЕНИХ ОЧИЈУ! СВОЈУ, МРТВУ СТРАЖУ НАПУСТИЛА ЈЕ 1648. КАДА СЕ ЊЕН СИН ПОПЕО НА ПРЕСТО У СВОЈОЈ - 7. ГОДИНИ, КАО МУХАМЕД IV.

ПРИЛЕПАК

ЗВАНИ „КЛУЦАОНИЦА“ ДУГАЧАК СВЕГА 6,5 САНТИМЕТАРА ЗАЛЕПИ СЕ ЗА СТЕНУ ТАКО ЈАКО ДА ЈЕ ПОТРЕБНА СНАГА ОД 32 КИЛОГРАМА ДА БИ СЕ ОДЛЕПИО

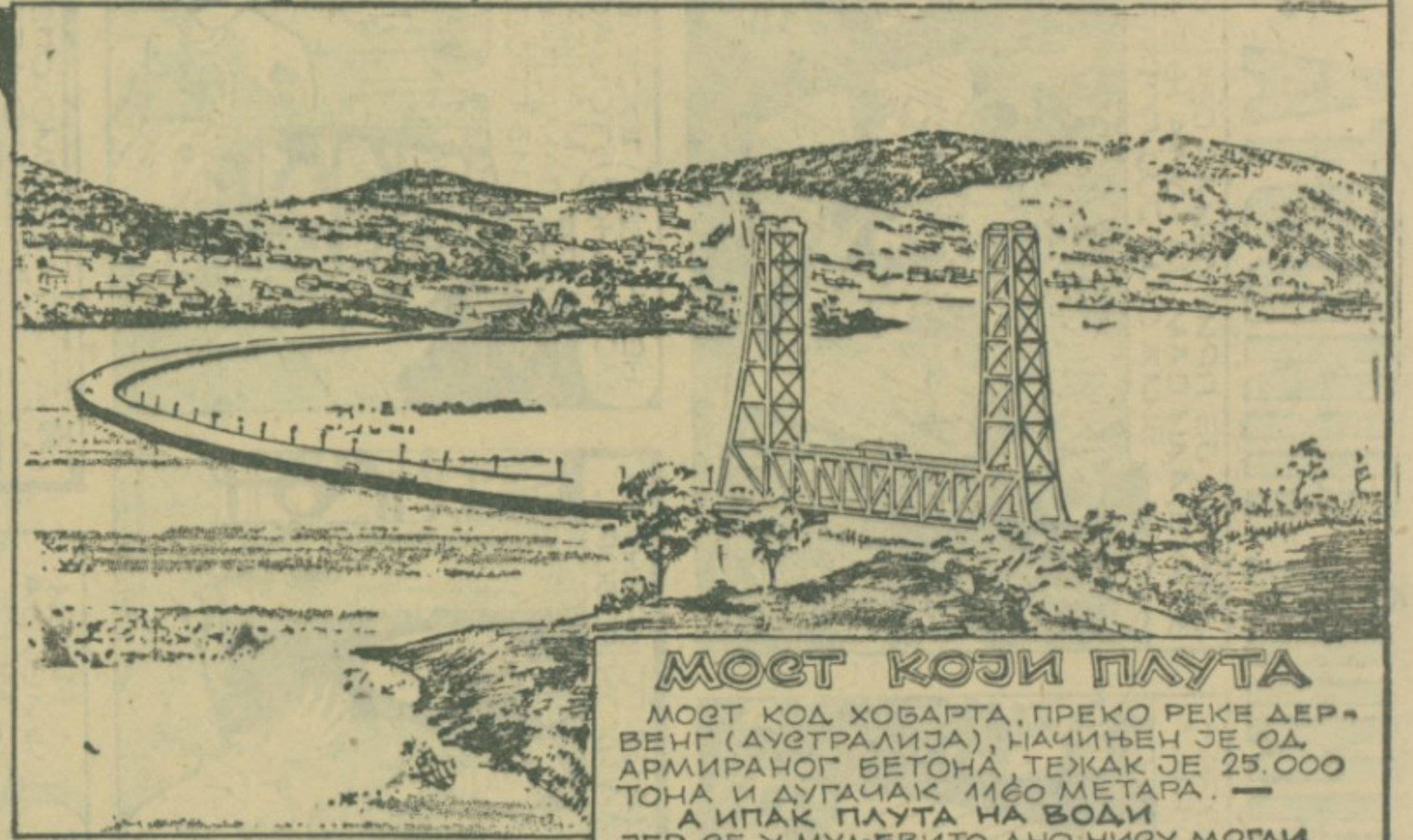

СТЕНА - МЕДВЕД

У БЛИЗИНИ ВАРНЕР СПРИНГСА (КАЛИФОРНИЈА) ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ.

Жаба

ЈЕ БИЛА ПРВО БИГЕ НА СВЕТУ С ГЛАСОМ

МОСТ КОЈИ ПЛУТА

МОСТ КОД ХОБАРТА, ПРЕКО РЕКЕ ДЕРВЕНГ (АУСТРАЛИЈА), НАЧИЊЕН ЈЕ ОД АРМИРАНОГ БЕТОНА, ТЕЖАК ЈЕ 25.000 ТОНА И ДУГАЧАК 1160 МЕТАРА. А ИПАК ПЛУТА НА ВОДИ ЈЕР СЕ У МУЛЕВИТО ДНО НИСУ МОГЛИ ПОБЕСТИ СТУБОВИ

ПЕРСИ ФРАНСИС ПЕСКОУ

ИЗ КРИСТИЕРИА (НОВИ ЗЕЛАНД) ЗБОГ ЈЕДНЕ ОЗЛЕДЕ ЗАДОВИЖЕНЕ НА ФУДБАЛСКОЈ УТАКМИЦИ 1898 ГОДИНЕ НОСИО ЈЕ 65 ГОДИНА, И ДАЉУ И НОГУ, ЦРНУ МАСКУ ПРЕКО ЛИЦА ПА ЈЕ С ЊОМ И САХРАЊЕН!

ПРЕМА РОМАЊУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ВОЛИМ ТЕ, ЕСМЕРАЛДА! НЕ МОГУ ДА СПАВАМ МИСЛЕЋИ НА ТЕБЕ! МОРАШ ПОКИ САМНОМ... НАПУСТИКЕМО ПАРИЗ! ПОЧЕКЕМО НОВ ЖИВОТ... ЗАЈЕДНО!

ЕСМЕРАЛДА ГА ЈЕ С НЕВЕРИЦИОМ ГЛЕДАЛА ИЗВЕШНО ВРЕМЕ, А ОНДА ЈЕ ЗАБАЦИЛА ГЛАВУ И НАСМЕЈАЛА СЕ...

ХА! ХА! ХА! ШТА? ДА ПОБЕГНЕМ СА СТАРИМ ЧОВЕКОМ КАО ШТО СТЕ ВИ? МОРА ДА СТЕ ЛУДИ!

СПАЗИВШИ КАПЕТАНА КРАЉЕВИХ СТРЕЛАЦА, АРХИ-ЗАКОН ЈЕ НЕСТАО У СЕНЦИ, А ДЕВОЈКА ЈЕ КЛОНУЛА У НАРУЧЈЕ СВОГ СПАСИОЦА.

КО ЈЕ ТАЈ ЧОВЕК? ШТА ЈЕ ХТЕО?

НЕ ЗНАМ! СТАЛНО МЕ ПРАТИ ПОСЛЕДЊИХ ДАНА! РЕКАО МИ ЈЕ ДА МЕ ВОЛИ, А КАДА САМ СЕ ЗБОГ ТОГА НАСМЕЈАЛА, ОН МЕ ЈЕ НАПАО!

НЕ СМЕЈ СЕ! ЗАБРАЊУЈЕМ ТИ ДА СЕ СМЕЈЕШ!

И ДОК СЕ ЕСМЕРАЛДА ОТИМАЛА ИЗ СВЕШТЕНИКОВИХ РУКУ, НА СЦЕНИ СЕ ОПЕТ ПОЈАВИО КАПЕТАН ФЕБУС.

У... УГУШИКЕ-ТЕ МЕ! ПУСТИТЕ МЕ!

ШТА ЈЕ ТО? ПУСТИТЕ ДЕВОЈКУ!

ДОБИ, ЛЕПОЉКО! ОТПРАТИКУ ТЕ ДО КУЋЕ!

АЛИ, КЛОД ФРОЛО НИЈЕ БИО ОТИШАО. ДРЖЕЋИ СЕ СЕНКЕ, ПОШАО ЈЕ ЗА КАПЕТАНОМ И ДЕВОЈКОМ

КРИЛАТИ БИЦИКЛ

У Енглеској је један проналазач конструисао бицикл с пропелером који може да развије брзину од 30 километара на час. Пропелер се ставља у покрет обичним преносом са педала. Проналазач сматра да ће овај бицикл, када га снабде још и крилима и повећа му брзину, моћи и да полети.

ИЗМЕНИО СЕ ЈЕЗИК

Једном дечку никако није нишао од руке латински језик. Његова мајка, која је учила и волела латински језик, неуморно је радила с њим код куће. То се њему никако није свидело. Једном приликом он је одговорио нешто наопако па му је мајка приговорила и исправила га а он јој је довикнуо:

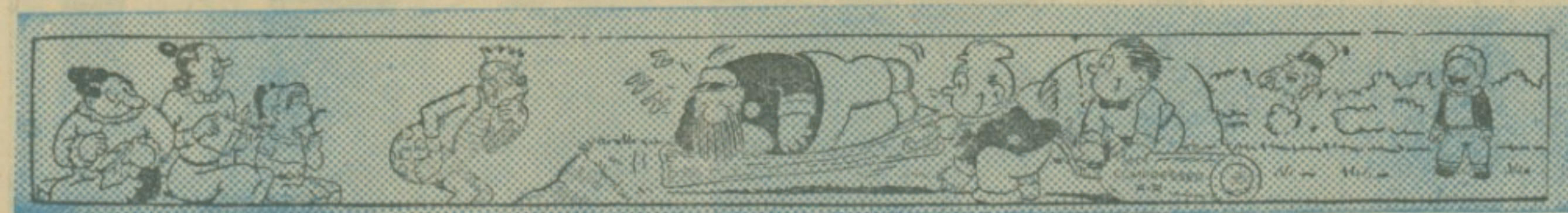
— Мама, не заборави да се од твог школског време на латински језик много изменио.

ЈАПАНЧЕВ РЕКОРД

Тридесет једногодишњи продавац воћа и поврћа Јапанца Иширо Хосакова успео је да у рекордном времену од 30 минута поједе 116 чинија пуних резанаца. Такмичење у једуњу резанаца приређује се сваке године у Мариоки, на Хавајима. Овогодишње такмичење било је четрнаесто по реду.

БМЖ и БУМ

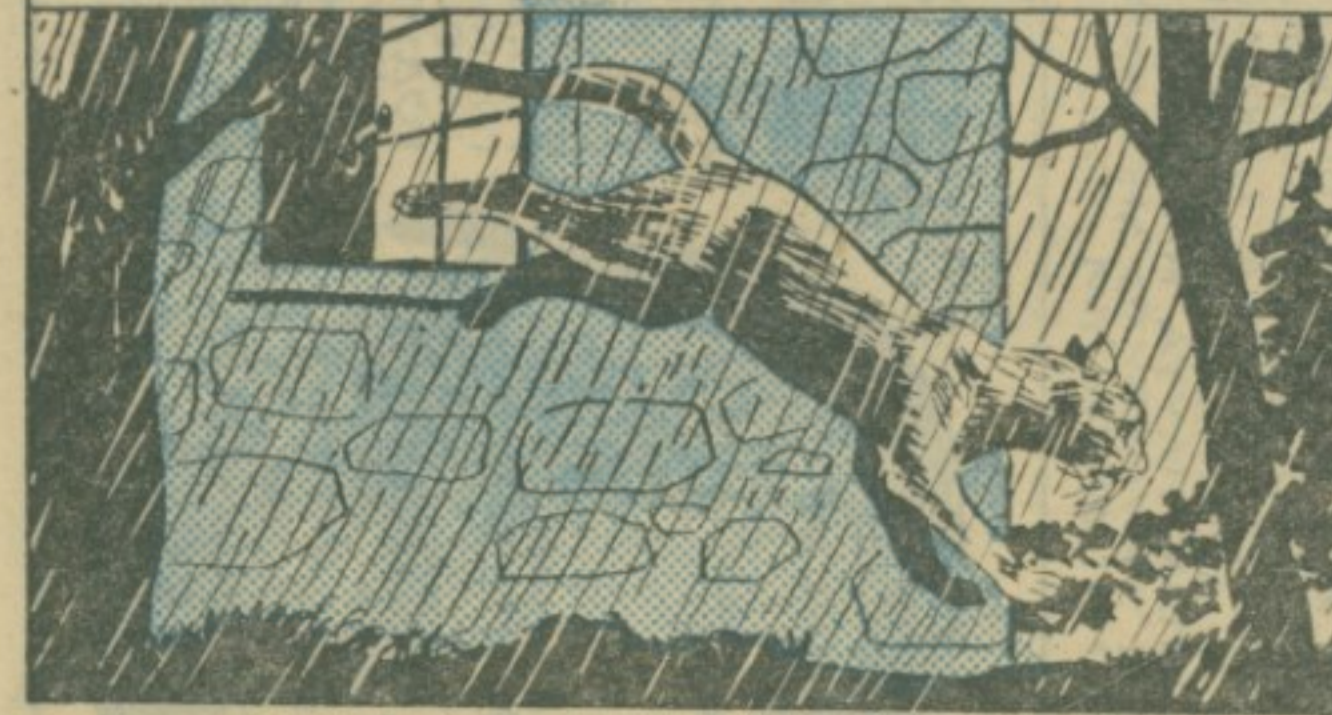
by JOE MUSIAL

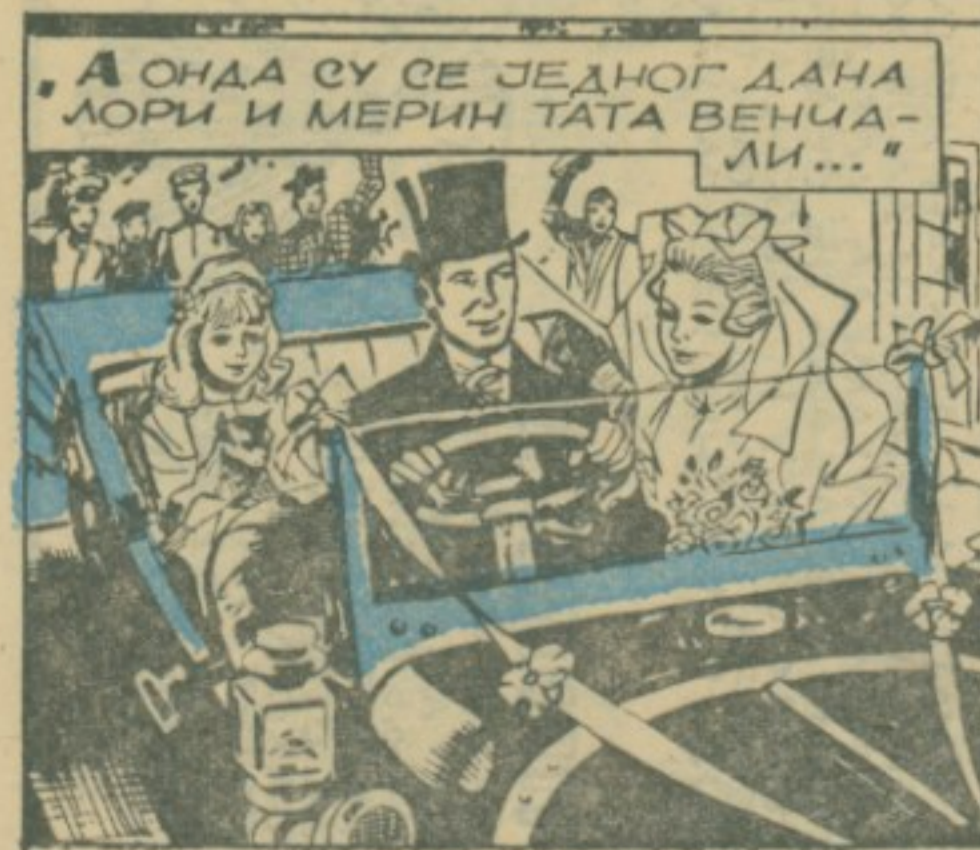
ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

WALT DISNEY

НАЈЗАД САМ ЗНАЛА КО САМ! МОРАЛА САМ ШТО ПРЕ КУЊИ... КУЊИ... КУЊИ.

ОЛУЈА ЈЕ ПРИГУШИЛА СВЕ ОСТАЛЕ ЗВУКЕ, АЛИ САМ ЈА ЧУЛА ЊЕН ГЛАС! БИЛА САМ ЈОЈ ПОТРЕБНА!

ПОЉЕ У ТОСКАНИ 1908. ГОДИНЕ. ТЕШКА КОЛА ПРЕНОСЕ У РИМ БЛОКОВЕ КОЈЕ ЈЕ У КАРАРИ ИЗАБРАО САМ УМЕТНИК МИКЕЛАНЂЕЛО БУОНАРОТИ. ОН ЈЕ ТВРДИО ДА ЈЕ ВЕЋ У ОВИМ БЛОКОВИМА ВИДЕО ФИГУРЕ СВОЈИХ БУДУЋИХ РЕМЕК-ДЕЛА

МОЋАН И УСАМЉЕН

У ОКОЛИНИ Рима амерички режисер Керол Рид снимља велики филмски спектакл у боји под називом „Моћан и усамљен“. Сценарио је у ствари направљен према истоименој књизи америчког књижевника Ирвина Стона — иначе бестселеру у Америци — а говори о раду и животу Микеланђела Буонаротиа (1475—1564), италијанског вајара, сликара, архи-текте и песника, једног од највећих светских уметника и најпотпунијих представника ренесансне епохе у Европи.

Главну улогу — односно Микеланђела — у филму игра познати амерички глумач Чарлтон Хестон, а једину главну женску улогу — Контеѕине де Медичи — симпатична Дијана Чиленто. Техничку екипу и статисте представљају Италијани, а као главни саветодавац узет је стари професор и историчар Винченцо Лабела који је задужен да исправља историјске грешке почињене у сценарију.

Да би филм био што реалнији поједине сцене се снимају баш на оним местима на којима је према историји боравио сам Микеланђело.

Тако једна сцена представља Микеланђела 1508. године у каменолому у Карари како одабира блокове мермера, из којих ће касније настати његова ремек-дела: фигуре за гробницу папе Јулија II, Мојсије, Давид и друга. А затим га видимо како надгледа утовар каменних блокова на тешка кола која вуку 30 волова и прати их до Рима.

— Оно што је мени било најтеже — рекао је Хестон — био је страх да ли ћу успети да провикнем у душу овог заиста феноменално свестраног уметника. И да би што боље на платну дочарао његов лик прочитао сам више његових биографија које су написали Папини и Васари, као и његова песничка дела: мадригале и 77 сонета од нежних до заједљивих и ругалица, као и оних у којима уметник изјављује љубав Контеѕини де Медичи.

На Чарлтону Хестону се налази одећа скоро сва у траљама, јер историчари кажу да је Микеланђело носио стално исту тунику и панталоне до колена. Једном се догодило да пуне три године није скидао одећу.

У ФИЛМУ „МОЋАН И УСАМЉЕН“ УЛОГУ МИКЕЛАНЂЕЛА ИГРА ПОЗНАТИ АМЕРИЧКИ ГЛУМАЧ ЧАРЛТОН ХЕСТОН

ЈЕЖЕВ НЕРВНИ СЛОМ

ЈЕЖ Јашка показао се веома паметан и ја сам успела да код њега веома брзо развијем занимљив рефлекс. На звук будилника Јашка је долазио до врпце која висила на зиду, узимао је у уста и вукао. Од тога се палила мала сијалица. А тада сам ја Јашки давала млеко.

Када се тај рефлекс код Јашке усталио, почела сам да код њега стварам други — одречан. За тај експеримент набавила сам други будилник са звонцетом чији је звук био пригушенији. Навијала сам га, а на његов звук Јашки нисам давала млеко. У почетку је Јашка вукао врпцу при звоњењу оба будилника. После извесног времена жежић је почео да разликује звуке и укључивао је сијалицу само при јачем звону.

Имала сам план: да стављам пред Јашку све теже и теже задатке да бих могла да утврдим границе Јашкиних „умних могућности“. Била сам веома задовољна Јашком, његовим успехом. Једно ме је узнемиравало: Сергеј, мој старији брат, претио је да ће избацити Јашку на улицу. Невоља је била у томе што Јашка није хтео да живи у кућици коју сам му начинила од сандука. Њему се она због нечега није свидела. Сваке ноћи Јашка је сам себи градио „кућицу“ под Сергејевом постељом. А као грађевински материјал он је под постељу довлачио све што би му се нашло на путу. Палуче, чарапе, крпе, хартију, па је чак и кравату Сергејеву свлачио

са столице. Изјутра би се Сергеј завлачио под кревет и бесно рушио Јашки дом. Али, идуће га је ноћи Јашка опет градио. Молила сам Сергеја да своје ствари крије увече од Јашке. Међутим, мени се чинило да Сергеј тиме што разбацује ствари просто мени тера инат. И наједном, Јашка је нестала.

Открила сам то изјутра чим сам се пробудила: све Сергејеве ствари биле су на месту.

Претражила сам целу кућу, али Јашке није било.

Непрекидно сам навијала будилнике да звоне, али се Јашка није појављивао. Да га није Сергеј ипак избацио из куће?

Тражила сам Јашку на степеницама, у подруму, у дворишту, распитивала се код суседа, деце из улице. Јашке није било.

Тек после два дана наша сам га у купатилу, дубоко испод каде... Био је клоуно и апатичан. Кућице себи није градио, на звоњење будилника није реаговао.

Пала сам у очајање. Јер, рад с Јашком био је мој дипломски рад.

— Јашка је претрпео нервни слом — казали су ми у институту. — Ваш брат је сваког дана рушио његов дом и Јашки нервни систем није издржао ударце судбине. Али, то је изванредно: нервни слом код жежа. То је тек тема за дипломски рад!

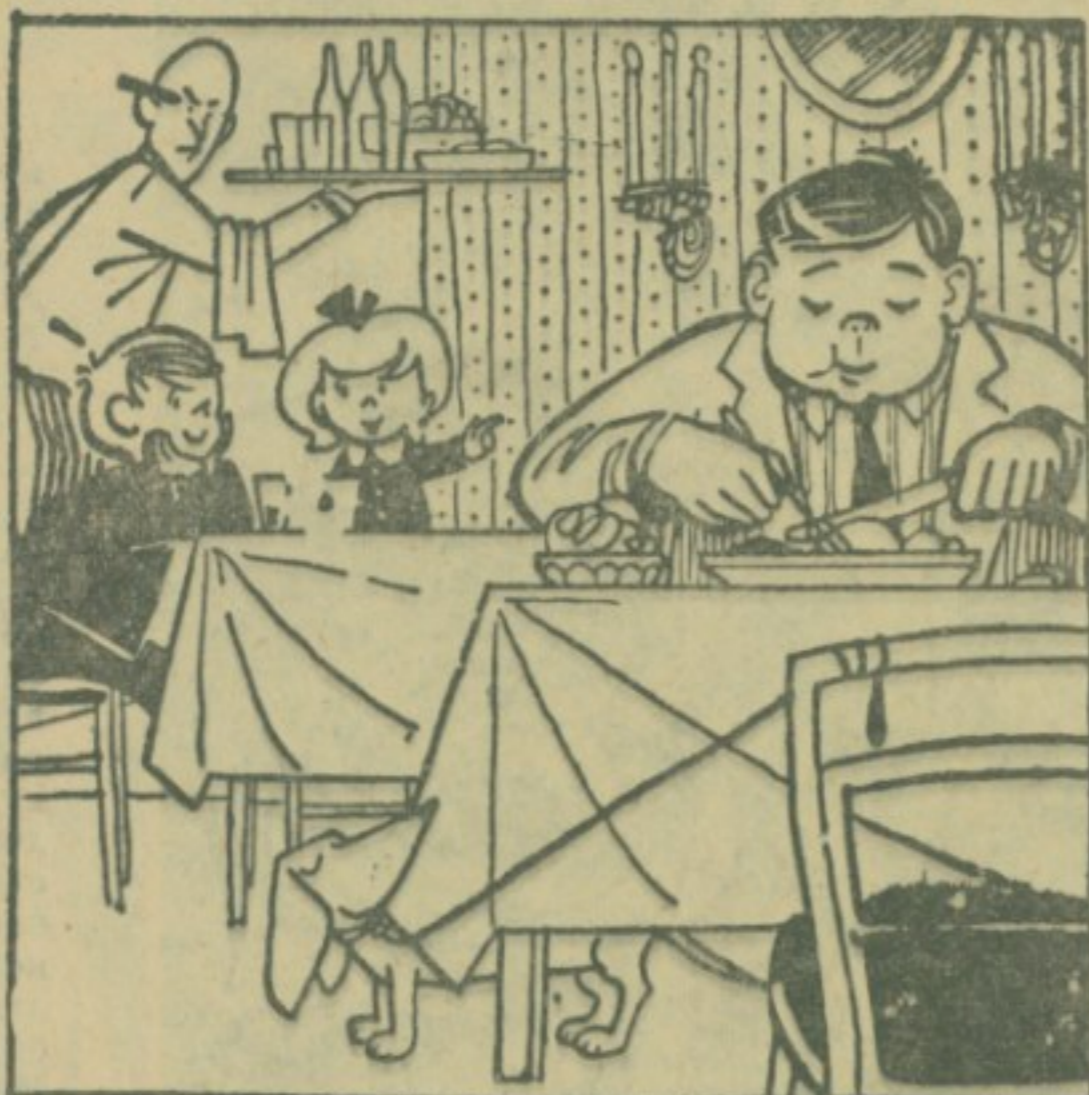
Ја сам је и написала.

Занимљив и истинит догађај о жежу Јашки и његовом нервном слому испричала нам је московска студенткиња биологије Нина Романова.

Лепо понашање

Мада сви ми знамо како се у кући и друштву треба понашати, често себи дозволимо да се огрешимо о правила пристојног понашања. То се догодило и овим малишанима на слици који су начинили четири таква прекршаја. Проверите своје знање о лепом понашању и пронађите те четири грешке.

Одговор. Лактове не треба никад држати на столу; није пристојно показивати на неког или на нешто прстом; нож се држи у десној а виљушка у левој руци; пристојност забрањује да се у ресторан или послastiчарницу увезде пси.

НЕОБИЧНА ПАЛЕОНТОЛОШКА РЕКОНСТРУКЦИЈА

Сауроподи, прасторијске животиње из породице диносауруса, сматрани су с обзиром на њихове доста слабе вилице и зубе за биљоједце. Захваљујући значајном открићу које је прошле године извршио палеонтолог Вилијам Ли Стокс у кречњачким наслагама јуре старим 110 до 130 милиона година у држави Јутах (САД) ова заблуда је оповргнута. Дођијени су докази да су огромни водоземци били сваштоједи. У стомаку се јасно виде стабљике дуге два и по метра измешане се остацима костију исте дужине и једним зубом ме сојдера алосауруса. Сто-

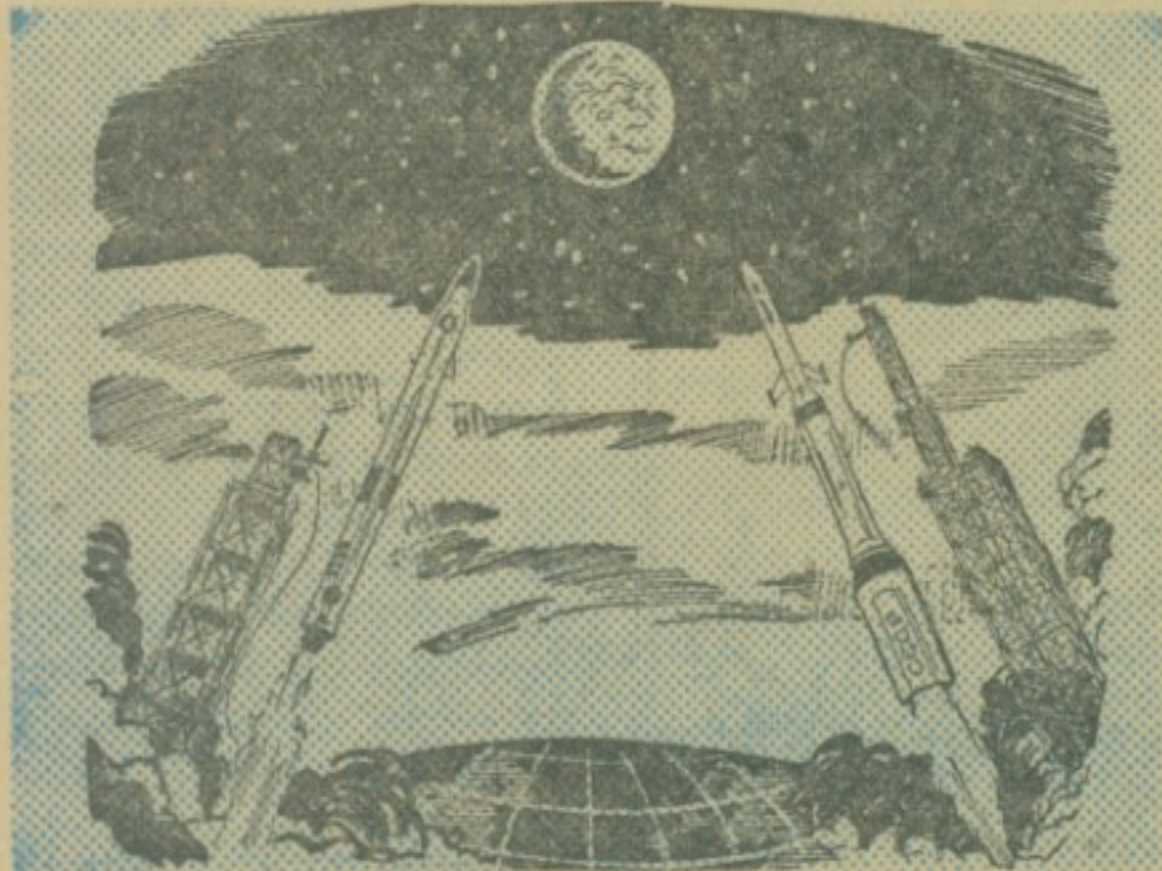
мак је пуи и фосилизираног муљевитог теста. То значи да је прождрљиви сауропод у потрази за храном јео не само биљке, већ и месо, а није занемаривао ни блато из мочвара које је било богато хранљивим састојцима.

Палеонтолозима изгледа мало чудно што су у његовом стомаку нађени чак и остаци алосауруса који је био огромног стаса и „моћно наоружан“. Ли Стокс претпоставља да је сауропод наишао на леш алосауруса који се утопио тако да је расшерецио његово тело у распадању.

ОД КАДА је, пре седам година, почела свемирска епоха, а са њоме и ривалство између две „сателитске суперсиле“ СССР и САД, крајем прошле године је први пут дошло до трке два одређена васнонска брода. Мисли се на а-

Из науке
и
технике

ТРКА ПРЕМА МАРСУ

мерички Маринер IV који је 28. новембра 1964. године лансиран у правцу Марса и совјетски сателит Зонд II који је у правцу исте планете кренуо само два дана касније. Обе летелице треба да стигну у околину ове најближе планете око 14. јула ове године. Тада ће се Марс налазити у положају најповољнијем за слање радио-поруча и информација на Земљу.

До данас је извршено само једно успешно лансирање сателита у правцу неке од планета. То је био амерички Маринер II који је упућен на Венеру 27. августа 1962. године, прошао

је поред Венере 14. децембра исте године на удаљености од 34.000 километара и послао је на Земљу велики број информација о физичкој природи ове планете.

Марс је једина планета сунчевог система на којој се очекује да има живих бића. На првом месту то могу бити микроорганизми. Сматра се да живот нигде не може да постоји без микроба, јер захваљујући њима органске материје враћају се у свет минерала што омогућује нормално кружење животног тока. Стога се очекује да ће прва непосредна истраживања на Марсовом тлу

имати главни задатак трагања за микроорганизмима, њихово откривање и испитивање.

Американци су већ конструисали три апарата који треба да се спусте на Марсову површину, да „уберу“ узорке тла, одгаје и на лицу места испитају микробе, а затим радио-путем пошаљу извештај о резултату своје хемијске експертизе. Приликом остварења овог експеримента нарочито ће се морати обратити пажња на потпуну стерилност уређаја послатих са Земље да се Марс не би заразио микроорганизмима са наше планете.

Намера америчких истраживача васноне није да се Маринер IV спусти на Марсово тло. Очекује се да ће он да пролети поред површине Марса на удаљености од 18.000 километара. У најповољнијем тренутку његова фото-камера ће снимити Марсову површину. То ће омогућити да се добију исто тако детаљне појединости као што су оне које се могу запазити приликом посматрања Месеца са највећим земаљским телескопима.

Маринер је опремљен ка мером која може да снимити 22 фотографије. Оне ће тацку по тацку бити регистроване на магнетској траци, а затим радио-путем пренете. Радио-таласи које ће Маринер слаати према Марсовој атмосфери одбијаће се од њене површине. Очекује се да ће од разних њихових варијација које ће хватати радиостанице на Земљи моћи да се изведе закључак о густини слојева кроз које су прошли. Од те густине зависи услови под којима ће један свемирски брод запловити кроз Марсову атмосферу, у којој мери ће бити успорен падобраном и како ће се спустити.

За све време интерпланетарног путовања Маринера IV и Зонда II вршиће се мерење густине, енергије и правца кретања космичких зракова, свемирских честица, микрометеорита и магнетског поља. Важно је сазнати да ли Марс има сопствено магнетско поље и појас наелектрисаних честица сличан Ван Аленовом појасу који окружује земљу. Ако то није случај, лако се може десити да космички зраци засипају као киша Марсову површину, што би могло учинити немогућим више облике живота, а можда и сам живот уопште.

Према првим извештајима који потичу с краја децембра и из средине јануара ове године Зонд II и Маринер IV су на добром путу да испуне задатке који су им постављени.

УКРШТАЊЕ ДИВЉИХ И ПИТОМИХ ГУСАКА

У природи понекад дође до слободног укрштања домаћих гусака са дивљим гусанима. Међутим, један совјетски селекционар посветио је више година раду спаривања, домаћих гусака са дивљим гусани-

ма из чисто практичних разлога, у тежњи да добије нову врсту гусака.

Ваљус Иван тако се зове овај совјетски селекционар, узео је домаћу белу гуску тежине 4 до 4,6 кг и носивости до 33 јаја и укрстио је са белосивим гусанима тежине 3,5 до 4,5 кг. Хибриди су наследили раностасност домаћих гусака, а мушки хибриди и боју мајке, док су женски хибриди наследили белосиву боју дивљег оца. И једни и други хибриди наследили су од оца способност летети.

Ваљус је затим дивље белосиве гуске укрстио са белим хибридом гусанима, па је ова хибридизација дала све гушчиће беле боје. Носивост код хибрида гусака се смањила, дошло је до осежења крви и повећања летачке способности, али тежина хибрида, па и квалитет меса, заостајали су за оним од домаћих гусака.

МЕСЕЦ ГУБИ У ТЕЖИНИ

Сваког дана Месец је све лакши, а Земља све тежа. Како су недавно изјавили научници сарадници америчког ваздухопловства, због ударања метеорита о месечеву површину, Месец сваког дана изгуби до 600 тона од своје масе, док се за то исто време Земљина тежина због метеоритске прашице која пада на нашу планету, повећава за око 45.000 килограма. Међутим, не треба да се већ сада забринемо за Месечеву судбину. Јер, тек кроз 40 трилиона година Месец ће од своје садашње масе изгубити једну десетину.

Сваког дана Месец је све лакши, а Земља све тежа. Како су недавно изјавили научници сарадници америчког ваздухопловства, због ударања метеорита о месечеву површину, Месец сваког дана изгуби до 600 тона од своје масе, док се за то исто време Земљина тежина због метеоритске прашице која пада на нашу планету, повећава за око 45.000 килограма. Међутим, не треба да се већ сада забринемо за Месечеву судбину. Јер, тек кроз 40 трилиона година Месец ће од своје садашње масе изгубити једну десетину.

»ЛИЗАЛИЦЕ« И ЗА — СТОКУ

Поред беланчевина, угљених хидрата и масти до мањих стоци потребне су приличне количине минералних материја за животне потребе и пораст.

Тако и кравима треба да ти поред осталих минералних материја и извесне количине кухињске соли. Дан

ски пољопривредници имају обичај да својим кравима обесе „лизалице“ у облику повеће коцке, те им на тај начин обезбеђују у свако доба потребне количине соли и других минералних материја. Краве лижу ове снежнобеле коцке готово са истим уживањем, као што то чине наша деца лизањем разних шећера. Једна фирма из Копенхагена производи за сточаре у Данској ове „шећереме“, које садрже 96% кухињске соли и 4% осталих минералних материја, као што показује наша фотографија. Стручњаци тврде да се млечност крва повећала за који литар млека увођењем ових лизалица у кравље стаје.

Да ли постоји код вас нека ПРИКРИВЕНА АЛЕРГИЈА?

АВГУСТ је критичан месец за преко осам милиона жртава алергије када она достиже свој врхунац. О тој необичној болести све се више пише и говори, па ипак она остаје велика тајна и за стручњаке на лица и за лаике.

Ако би сви људи који пате од алергије у Сједињеним Државама живели заједно, то би била варош већа од Њујорка. Скоро сваки десети становник Сједињених Држава, то јест око 17 милиона становника, алергични су према овој или оној ствари, на овај или онај начин. Неки медицински стручњаци тврде да би тај број био два пута већи, ако би се открили сви они који су алергични, али који тога још нису свесни.

Алергија спада у најраширеније и најзагонетније болести. У овом чланку изнето је мање-више све оно што медицина зна — и што не зна — о тој чудној болести о којој се све више расправља.

ШТА ЈЕ АЛЕРГИЈА?

На ово питање нису још могли дати потпуно задовољавајући одговор чак ни најпознатији медицински стручњаци на том пољу. Просто речено, алергија значи реакцију. Разуме се да то није јасно ни самим медицинским стручњацима, а поготову лаицима. Оно што се до сада зна о тој чудној болести може се поуздано рећи да је алергија необична преосетљивост коју извесна лица показују према извесним супстанцама које су обично потпуно безбедне дешава се да су нека лица алергична према другим лицима, односно према извесним стварима које те особе имају на себи или које употребљавају, али тога нису свесни.

КО МОЖЕ ДА ОБОЛИ?

Свако и у свако доба. Дете у колеџу је подложно екцемима. О-

драсла деца астми. Радник може да изгуби свој посао или да на послу осећа сталну муку само због тога што је алергичан према супстанцама којима мора да рукује. Најмање 20% радника алергични су према свом раду. Радни губици, услед тога, достижу око 25 милиона радних дана годишње.

ДА ЛИ СЕ АЛЕРГИЈА ПОВЕЋАВА?

Да. Један од узрока је тај што смо ми изложени огромном броју нових супстанци које су сами људи произвели, а које изазивају осетљивост. У данашње време, индустрија производи неку супстанцу сваких 24 минута. Други разлог је тај што се алергична преосетљивост непрестано повећава наслеђем.

ДА ЛИ СЕ АЛЕРГИЈА МОРА НАСЛЕДИТИ?

Не мора. Постоје и наследне и стечене врсте алергије. У ствари, то и није нека специфична алергија која се наслеђује, већ нека врста тенденције ка алергичности. Уколико је породица алергичнија, утолико је већа вероватноћа да ће се алергија наследити. Ако је један родитељ алергичан, једна трећина деце добија алергију пре двете године. Ако су оба родитеља алергична, онда две трећине деце постају алергичне обично пре шесте године.

Чак ни у овом случају не може се прорећи која ће се форма алергије добити. Алергичан отац може имати дете са свиком грозницом или екцемом, али оно никад неће имати астму. Или мајка осетљива према јајима може имати дете које радо једе

јаја, али које не подноси пшеницу.

Али чак и без наслеђа човек може постати алергичан сам по себи. Један пример је и прегрлана осетљивост према отрову бршљана. Ту спада и алергична реакција према растворима, струготини, бојама, лековима, угљенима инсеката итд.

Да би ствар била још компликованија човек може у исто вре-

ме и наследити и стећи неку врсту алергије.

КАКО СЕ РАЗВИЈА АЛЕРГИЧНА РЕАКЦИЈА?

Неко је рекао да алергија почиње као неки нузпродукат природног механизма за очување индивидуалног живота, а понекад доводи га дотле да човек важели да је мртав. Ако сте алергични, то је као да се припремате

на одбрану против непријатеља који у ствари то није.

Сасвим је природно да када се разне клице продру у наше тело, наша крв спрема тада специјалне хемикалије које се називају противотровима са циљем да се боре против тих непријатеља. Али код многих људи крв се „збуни“, механизам почне да ради погрешно и противотрови јурну на прашину, цветни прах, јаја или на друге супстанце које је су у ствари безбедне.

Када се то већ једном деси, човек постаје „осетљив“ према тим „непријатељима“, а када се други пут сретне са њима, ето рата. Противотрови су већ у крви и чекају у заседи да се сукобе са прашином или јајима. Тада хемијска супстанца почиње реакцију.

Ова супстанца, слична облаку радиоактивне прашице после атомске експлозије, може пасти по целом телу. Ако падне на било који део тела (кожа, органи за дисање, стомак, па чак и срце) — то место постаје необично осетљиво и реагује.

КОЛИКО ЧОВЕК МОЖЕ ДА ПОСТАНЕ АЛЕРГИЧАН?

Један осмогодишњи дечак из Оклахоме изобично је алергичан према свему: почев од чоколаде воћа, свежих млека, свих врста живих животињаца (изузев златних рибица), до јастука, штирка, флаanela, крпа и много чега другог.

Човек може да постаје толико осетљив да чак не сме ни да се приближи оној ствари која га раздражује.

Један машиниста постао је тако алергичан према нафти која се продаје по радњама за чистиће делова машина, да је почео да добија пликове по целом телу. Када није радио неколико недела, кожа му се потпуно очистила. Лекар му је саветовао да напусти тај посао и да потражи неки други. Он је послушао и отишао свом послодавцу да му објасни ствар и откаже посао. Мада није ни ушао у радњу где се нафта продаје, већ само у канцеларију, следећег дана и лице и руке биле су му надуване. (Наставиће се)

БРОДОВИ СА ЗАЛЕЂЕНИМ ПОСАДАМА. МНОГИ НАПУШТЕНИ БРОДОВИ ЛУТАЈУ ГОДИНАМА ПО БЕЗГРАНИЧНИМ ПРОСТОРИМА ОКЕАНА.

»УКЛЕТИ« БРОДОВИ

У ДОБА једрењака углавном су страдали бродови који напредују на подводну стену. Њихове посаде су настојале да се што пре спасу чамцима. Али, бивали су и други случајеви који су приморавали посаде да напусте своје бродове и препусте их судбини. Па ипак, сви напуштени бродови нису одмах тонули. Неки су лутали годинама по океанима, ношени морским струјама. Они су представљали велику опасност за друге бродове због могућности ноћних судара. Стога су Енглези и Американци још у прошлом веку имали специјално опремљене ратне бродове који су уништавали напуштене бродове — фантоме мора.

Случај шкуне „Фени Волтен“

Америчку шкуну „Фени Волтен“ посада је напустила у близини рта Хатераса 15. октобра 1891. године. Тај крај називају „Гњили угао“ Атлантика, јер су око пливачка испред рта Хатераса настрадале стотине бродова, који деценијама труну на дну мора или их разарају снажни таласи.

Међутим, „Фени Волтен“ није одмах потонула, иако је вода у њу нагло продирала. Она је била натоварена дрвима. То јој је омогућило да и даље пливи у полутопљеном стању. Њена једра нису била подигнута те је пловила само под утицајем морских струја. Голфска струја носила је „Фени Волтен“ скоро годину према истоку са брзином до 13 миља на дан. Потом је она доспела у Саргашко море прелазећи дневно 4 до 9 миља. Пошто је пловила више три године и прошла око 8

Посада је напустила шкуну и убрзо ју је примио енглески једрењак „Еклефехан“. После три недеље капетан брода „Дун“ својштво је да је 70 миља северно од Мидвеја видео шкуну „Стар“ да пливи под пуним једрима. Американци то нису веровали, али је још 4 месеца касније стигла вест од заповедника једног енглеског пароброда да је шкуну „Стар“ видео 400 миља западно од Сан Франциска, тј. око три хиљаде миља од места где ју је посада оставила. После извесног времена шкуну су видели у близини острва Фанинг, а касније и код острва Феникс. Најзад, у августу 1896. године, после 4 године лутања, „Стар“ се вратио и насао на ову исту стену код острва Мидвеј, где га је посада оставила.

хиљада миља „Фени Волтен“ се приближила месту где ју је посада напустила. Тамо је и нестала под морем. Видели су је последњи пут 21. октобра 1894. године. Скоро исту судбину имала је и америчка шкуна „Стар“. Она је имала 13 чланова посаде, а пловила је натоварена дрвима између Алеутских острва и Хаваја. Код острва Мидвеј она је ударила дном у непознату подводну стену и кроз неколико минута лежала је чврсто на стени.

Пре неколико година посада је напустила енглески теретињак „Данмор“ од 3500 регистарских тона. Он је са товаром кардифског угља пловио из Енглеске у САД. У олуји брод је био јак, оштећен, а затим је изгубио и елису. Посада се спасла на чамцима. Сматрало се да је „Данмор“ потонуо. После три месеца амерички брод „Сент Луис“ пловео је брзином од 20 миља на час прошао је ноћу само неколико метара од непознатог неосветљеног брода. Би, је то

„Данмор“. Касније су га видели и други бродови. Американци су послали три ратна брода да га пронађу и увиште, али без успеха. Изгледало је да је „Данмор“ нестало испод површине Атлантика. Међутим, 4 месеца касније случајно су га срели неки бродови и покушали да повуку, али без успеха. Потом су Американци опремили 5 ратних бродова, али „Данмор“ није нађен. Можда још увек лута по Атлантику.

„Већ 71 дан на броду нема хране...“

Многе посаде бродова нису биле у могућности да напусте бродове који су настрадали. Неки од њих су остали заувек оковани у леду. Тако је у лето 1775. године заповедник китоловца „Гренланд“, капетан Џоис, приметио брод покривен ледом. Када су се морнари попели на палубу тог брода, затекли су овакву слику у једној просторији: капетан брода, његова млада жена и неколико морнара лежали су и изгледали као да су заспали. Последњи датум у бродском дневнику залеђеног брода био је забележен 14. новембра 1762. године. Пуних 13 година ти „залеђени људи“ лежали су у својој пловећој леденој провизији...

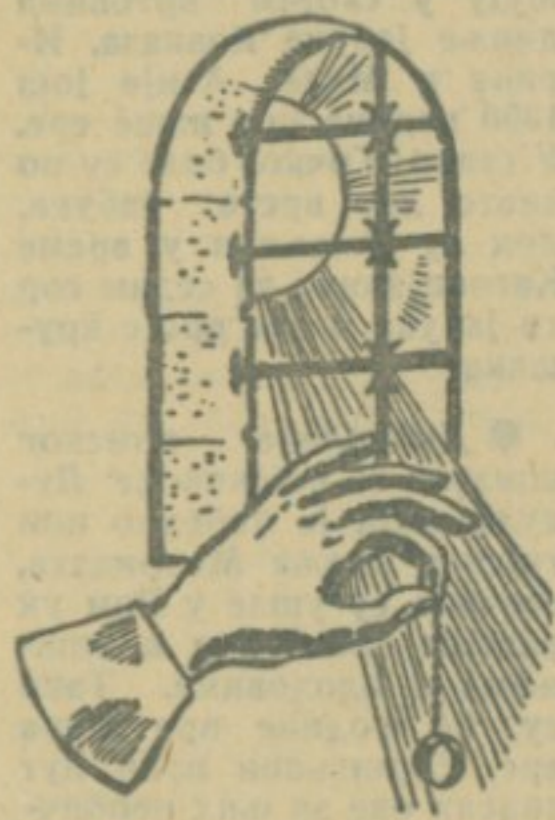
Пре једног века, 22. септембра 1860. године, капетан енглеског китоловца „Хоуп“ приметио је догледом у Дрејковом мореузу (јужно од Огњене земље) неки једрењак окован ледом. После неколико часова Енглези су се попели на палубу тешко оштећеног тајанственог брода. Када су ушли у капетанову кабину, угледали су мртваца који је седео за столом. Пред њим је био отворен бродски дневник. Последња белешка у њему је гласила: „4. маја 1823. године. Већ 71 дан на броду нема хране. Ја сам једини у животи...“ На неколико места нашли су тела залеђених чланова посаде.

После неколико месеци енглески Адмиралитет је установио на основу докумената нађених на тајанственом броду да је у питању шкуна „Дени“. Она је пошла на своју редовну пловидбу из перуанског пристаништа Лиме, а 17. јануара 1823. године запала у лед у Дрејковом мореузу. Њу и њему залеђену посаду пронашли су тек после 37 година.

ЧАСОВНИК НА ПРСТУ

У доба Шекспира били су веома омиљени сунчани часовници у облику прстена. У унутрашњој страни таквог једног часовника биле су убележене цифре, а на супрот њима у самом прстену налазио се мали отвор. Да би се одредило колико је часова, требало је спустити прстен вертикално (за то је већ постојао на њему нарочити ланчић), сунчана светлост падала би кроз отвор на унутрашњу страну прстена, а светлосна мрља указивала је на тачно време.

У 16. и 17. веку владала је мода малих цепних сунчаних часовника. Они су имали облик књижице и састојали су се од две плочице слононачке спојене тако да се, када је књижица била отворена, једна од плочица налазила се у вертикалном положају. Вршица која је сједињавала две плочице истовремено је служила и као „казаљка“ и бацала је своју сенку на бројчаник. Цифре су биле исписане на вертикалној плочици, док је хоризонтална представљала компас који је помагао да се сунчани часовник увек окрене у потребном правцу.

Рекорди на води

Рекорди који су постигнути на води моторним чамцима пре првог светског рата, објављивани су без неког нарочитог реда, тако да их и ми не можемо овде донети. Међутим, од 1924. године кад је на моторном чамцу „Фарман“, којим је управљао

Жил Фишер, постигнута брзина од 134 километра на час, почиње ера рекорда у брзини на води која се из године у годину све више повећавала да би 1959. године Енглез Доналд Кембел (син Малкома Кем-

бела) на свом реактивном чамцу Плава птица III постигао брзину од 419 километара на час. Овде доносимо слике ових моторних чамца као и рекорде који су на њима постигнути:

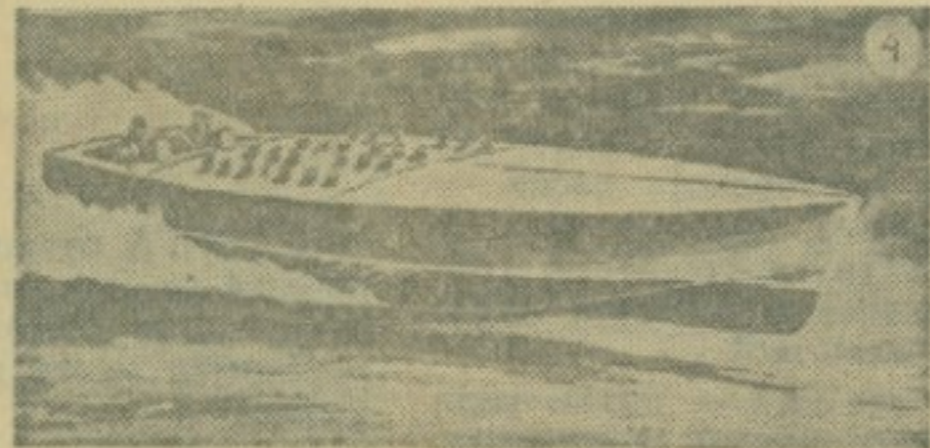
1924. ГОДИНА — ЧАМАЦ „ФАРМАН“ — УПРАВЉА ЖИЛ ФИШЕР, РЕКОРД 134 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

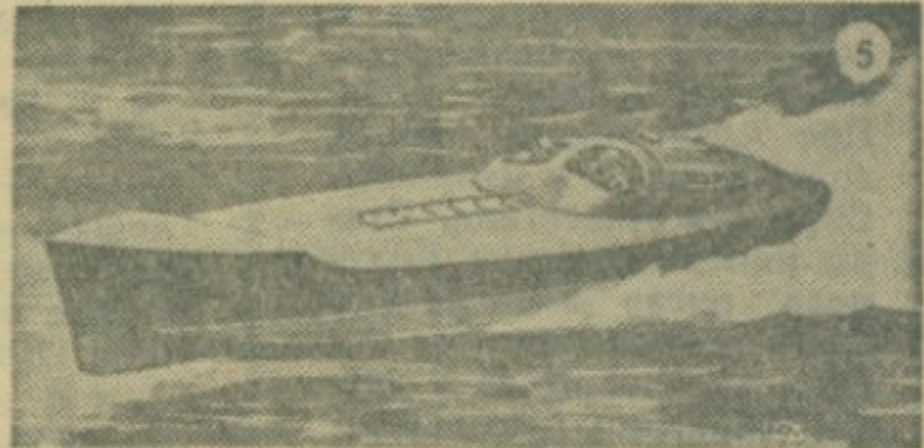
1928. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС АМЕРИКА VII — УПРАВЉА ГЕРВУД — РЕКОРД 149 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

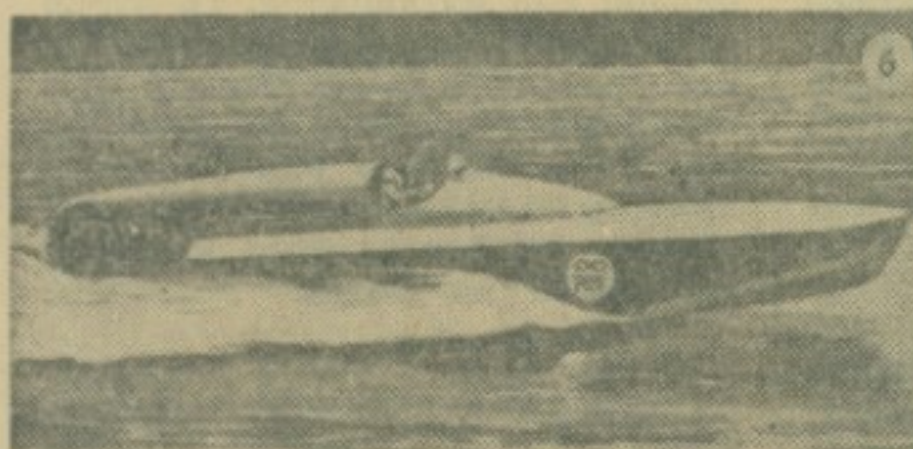
1932. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС ЕНГЛЕСКА III — УПРАВЉА КЕЈДОН — РЕКОРД 192 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1932. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС АМЕРИКА X — УПРАВЉА ГЕРВУД — РЕКОРД 200,93 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1943. ГОДИНА — ЧАМАЦ МИС БРИТАНИЈА — УПРАВЉА Х. СКОТ ПЕЈН — РЕКОРД 178,81 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1938. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА I — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — РЕКОРД 210 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1939. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА III — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — РЕКОРД 228 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

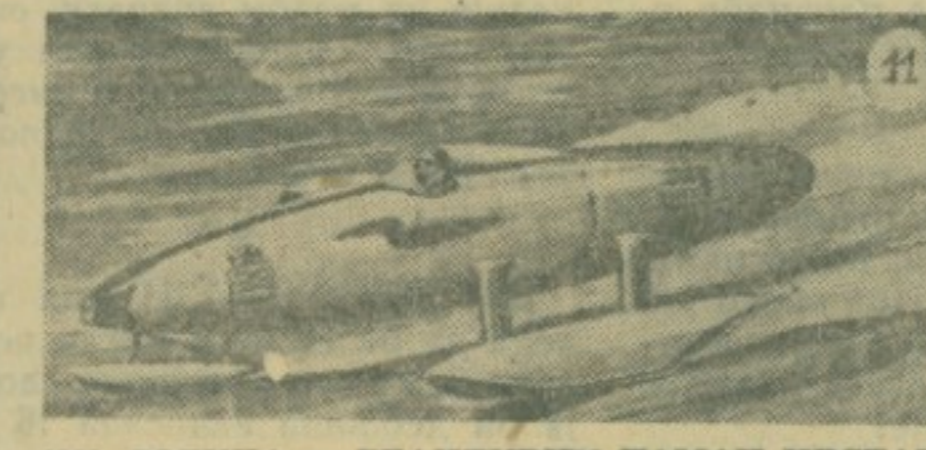
1948. ГОДИНА — ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА II — УПРАВЉА МАЛКОМ КЕМБЕЛ — ПРВИ ПОКУШАЈ СА ТУРВО-РЕАКТИВНИМ МОТОРОМ — РЕКОРД ОКО 300 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

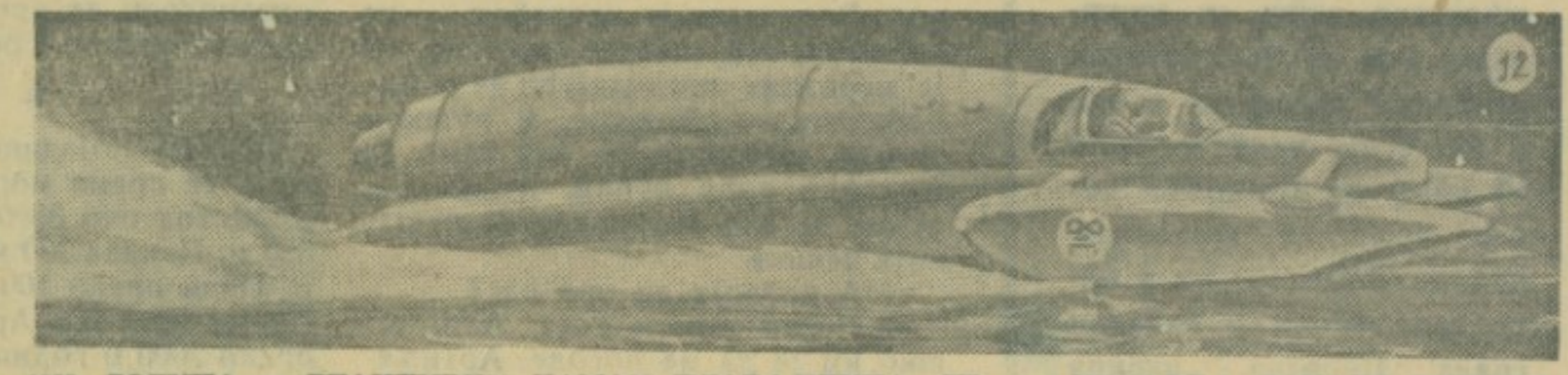
1952. ГОДИНА — ЧАМАЦ СЛОМОШОН — УПРАВЉА СТЕВЕНИ СЕЈРЕС — РЕКОРД 287 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1952. ГОДИНА — ЧАМАЦ СА РЕАКТИВНИМ МОТОРОМ БЕИ СОКО — РЕКОРД ОКО 350 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1959. ГОДИНА — РЕАКТИВНИ ЧАМАЦ КРСТАЈ УНИШТЕН У ТОКУ ОПИТА — УПРАВЉА ПОНКОВ — РЕКОРД ОКО 400 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

1959. ГОДИНА — РЕАКТИВНИ ЧАМАЦ ПЛАВА ПТИЦА III — УПРАВЉА ДОНАЛД КЕМБЕЛ (СИН МАЛКОМА КЕМБЕЛА) РЕКОРД 419 КИЛОМЕТРА НА ЧАС.

Кроз ВЕ КО ВЕ

ЗЕЛЕНА ИСТОРИЈА

Узносећи своја дела у Хариском папирусу, Рамзес III није изоставио а да не спомене да је „сву земљу засадио дрвем и грмљем да би пружио могућност грађанима да седе у њиховом хладу“. Као што се види, воћари-аматери појавили су се у још дубокој древности. Људи су почели да гаје и оплемењују у својим вртovima дивље јабуке Кавказа, Ирана и Мале Азије још 1300 година пре наше ере. У старој Грчкој биле су познате две врсте јабука, док су Римљани у време Катона знали за седам сорти јабука и две врсте крушака.

Двоколице римског конзула и војсковође Лукула, који је победио партијског краља Митридата, свечано су ушле у Рим укршавене трешњама и вишњама с плодовима. Тако су, 64. године пре наше ере, Европљани први пут видели ове за њих необичне воћке које су затим и сами почели да гаје.

Зрна дивљег грођња археолози су открили у ископаним пребалиштвама људи каменог доба. Пре 6.000 година винова лоза гајена је у Вавилону, Сирији и Палестини. Стари римски научник Колумела писао је да различитих врста винове лозе има колико и „зрна песка у врелој Либијској пустињи“.

У 15. веку у Европи закон је строго кажњавао крађивце јабука и крушака из туђих вртова, као и лакомислене дрвосече који би грешком посекали воћку или неко драгоцено дрво. Почетком 17. века у Немачкој је сваки нови брачни пар био дужан да посади по једну воћку.

У част руже певали су песме стари источњачки песници. Латинама овог цвета посипали су госте на гозбама римских патриција и краљице Клеопатре. У првим лековима хришћанства ружу су уништили, јер су је сматрали симболом паганства и тек у 13. веку, када је Тибо VI гроф од Шампање донео ружу са крсташког похода и засадио их у врту свог замка у близини града Провена, „царица цвећа“ поново је покорила Европу.

Све четири године великог отаџбинског рата кино-сниматељ Николај Александрович Вихирев провео је на фронту. Он је снимео много ратних епизода овековечивши на филмској траци тешке ратне напоре и хероизам својих земљака

С КАМЕРОМ КРОЗ РАТ

НЕ ТАКО давно поново сам бојевао у Волгограду. На једном од скромних споменика прочитао сам натпис: „Овде је пролазила предња линија одбране 138. дивизије пуковника Људнокова од ликване Орденом црвене заставе 1942. године“.

Овај натпис подсетио ме је на још једну епизоду из херојске борбе за град.

Снимајући уличне борбе пребацивао сам се од рушевина једне зграде до друге. Догађало се и то да су на доњим спратовима седели фашисти, а да су горњим спратовима господарили наши; понекад је бивало и обратно. Понекад је једну кућу бранио читав батаљон, док одбрамбене стране друге нису биле веће од пет-шест људи.

Једном сам тако доспео у једну зграду на углу. Под ногама ми крчка разбијено стакло, звецка неко гвозде. Рескирајући да на себе привучем ватру фашиста ако је зграда у њиховим рукама, дозивам тихо: „Ау!“ Тишина. Мој глас бучно одјекује под мрачним нагорелим сводовима. Степеницама срушеним од ваздушног притиска насталог услед експлозија, доспевам на други спрат. Поново дозивам, сад већ јаче. Опет мук. И изненада однекле с трећег спрата одзива ми се глас:

— Шта тражиш?
— У госте сам дошао. Кино-снимиатељ!

Одозго пада дебео конопац.
— Хватај се и добро се држи! Помоћу ужета доспевам на трећи спрат. Према мном глатко избријан човек у капи-ушанки, у шињелу преко ватираног гуња, у ваљенкама.

— Документа! — кратко и строго тражи војник.

Показујем своју дозволу и док је он проучава разгледам одају у коју сам доспео. У углу комода, а на њој парче огледала, бријач, чаша са четкицом за зубе. Поред комоде кофа с водом. Постављају с прљавом перином. Поред домаћих патика стоји примус. На новинама гомила заплених концентрата, таблица чоколаде, чутурица. Соба је на углу. Два прозора гледају на једну улицу, а један на другу. На прозорској дасци — пушкомитраљез, два аутомата, је дан наш а други трофејни, троугао с нишанском справом, муниција. Домаћинство!

— А ко сте ви? — питам када ми је војник вратио документа.
— Заповедник чете, наредник Шчеткин.

— А где су остали?
— На другој страни Волге, на лечењу рана.
— Сами сте, значи?
— Сам.

Наредник се смеио у собу до мађински и надуго. У то сам се уверио сутрадан. Са прозора његове „тврђаве“ истовремено су се одлично виделе две улице и „екстеријери“ за моје снимке били су изванредни. Одавде су се видели фашисти како се крећу ходницима-саобраћајницама, виделе се њихове кухиње и неколико минобацача смештених у средишту разрушене зграде преко пута нас.
— Требало би још да набавим топ. Веома ми је потребан — не озбиљно, већ шаљећи се рекао ми је наредник погледајући на те минобацаче. — Додуше, и пушком ја њих узнемиравам, али само да њу. Ако ноћу пуцам, пуцам на сумце и ако им нанесем штету, није велика.

— А нападају ли они вас?
— Нисам лишен тога. Али, тешко ми је да ме погоде. Артиљерију или авијацију не могу да употребе, боје се да на своје не сруче гранате и бомбе, а за решавају ја сам тврд орах.

После обилног доручка који се

— Причекајте — шапућем му ја — дозволите да их прво снимим.

У визиру теле-објектива лепо се види како се војници плашљиво вуку дуж зидова, гледајући негде испред себе.

— Извидница — шапућем ми наредник. — Нешто смерају.

На хитлеровцима кратки сви шињели, шлемови са навлакама за камуфлирање, на боковима им висе торбице с гас-маском.

Снимивши пет метара траке, спустио сам апарат.

— Готово!
— Измакни се онда.

Тада је он прислонио на прозорску даску своју пушку и приљубио се уз нишан. Суво и кратко праснуо је пуцањ. Челни фашиста, замахнувши рукама, срушио се на гомили цигала. Остала два брзо су чучнула не схватајући одакле пуцају. Из подрума је загрмео митраљез. Другим

састојао од заплениог двопека и кафе скуване на примусу, сели смо крај прозора. Поставио сам теле-објектив.

— Ено, обично се одавде појављују, — објаснио ми је Шчеткин. — У почетку су се разметали, а сада су к'о мишеви. Опрезни.

Убрзо сам приметрио три хитлеровца. Наредник је дохватио пушку.

хицем наредник је оборио још једног хитлеровца. Последњи је поскочио и дугим скоковима дотрчао је до подрума — нестало.

— А у тој згради — показао сам главном на развалине преко пута — такође је непријатељ?

— Да!
Нареднику Шчеткину могу да захвалим за многе успеле кадрове који су касније ушли у филм о великој бици на Волги.

Павијан „Ахла“ добија споменик

Мајмуница „Ахла“ постаје најславнији павијан на свету. Као чуварица коза она је чувала боље и брижљивије своје штићенике него многи људи. Пре неколико седмица „Ахла“ је нестала и постоји бојазан да је негде настрадала. Можда су је расстрели дивљи пси или какав леопард, а можда је постала жртва своје сабраће-павијана којима није допуштала да се приближе њеним козама.

Јужноафрички антрополог професор Рејмонд Дарт учинио је „Ахлу“ познатом у целом свету када ју је открио на фарми Мери Астон у Окавани, једном забаченом кутку на југозападу Африке.

Мери Астон поверила је „Ахлу“ својих 80 коза и она их је сваког јутра одводила на пашу и увече враћала кући. Козе су њома послушно слушале ња на „хо-хо-хо“ наређења, јер би „Ахла“ скочила на леђа сваке животиње која би покушала да се удаљи од стада и не би јој дозволила да одлуча. Поред тога, она је као најбољи пастрагач налазила залутале козе а јариће који би за време паше дошли на свет у наручју је односила кући. „Ахла“ је строго водила рачуна о томе да мајка — коза увек има уза се своје јаре. Када је једном Мери Астон од једне козе која је добила тројке узела једно јаре и покушала да га да другој кози која је на свет донела само једно, „Ахла“ се умешала и сместа га је вратила правој мајци. То се понављало неколко пута.

Несталој мајмуници „Ахла“ подићи ће у Окавани леп споменик.

Савремени земљорадник

Пољопривредни производи су много поскупели, рече један варошанин сељаку.

— Наравно, одговори сељак. Ако се од нас очекује да знамо ботанички назив биљке коју садимо и зоолошко име инсекта који је једе и хемијско име средства којим се он уништава, онда то ипак неко мора да плати.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ОСТРИГА отвара своје капке и почиње да се храни управо у третику када Месец пролази кроз меридијан места на којем се она налази!

ГОЛФСКА СТРУЈА није највећа океанска струја. Око Антарктиде, кроз мора чије воде заплускују обале залеђеног континента, креће се „река“ чија ширина достиже местимично до 1300 км! Она се назива Источним дрефтом или Струјом западних ветрова. У кретању воде овом струју учествује двестотина део воде свих океана и мора на Земљи — 6.000.000 куб км воде! Да воде ове струје обићу једном око Антарктиде потребно је време од 16 година!

НАЈВЕЋА ДУБИНА у океанима на којој је уловљена риба износи 7200 м. Рибу су уловили совјетски океанолози за време пловидбе океанографског брода „Витез“.

ДЕЛТЕ појединих река продужују се према морској површини: Хоангхоа око 3500 м, Мисисипија 350 м, Дунава 200 м, Поа преко 170 м, Нила преко 100 м, а реке Амур-Дарје, притоке Аралског језера, преко 2000 м годишње!

КАДА БИ ВОДА била потпуно нестићљива, ниво океана би се повишио за 25 м. Под водом би се нашло 5 милиона кв. км, односно територија око 20 пута већа од површине Југославије.

ЛЕД И СНЕГ одбијају 45—95 одсто Сунчевих зракова. Зато је изнад њихових површина температура врло ниска. Израчунао је да када би цела Земља била покривена ледом, онда би температура наше планете била око 90 степени испод нуле (сада је просечна температура око 14 степени).

ТЕМПЕРАТУРА ЛЕДНИКА (ГЛЕЧЕРА) није једнака на његовој површини и у дубини. То је утврђено мерењем температуре по јединим слојевима леда: у дубоке бушотине спушта се електрични термометар (или термистор). Он показује на малом апарату, смештеном изнад бушотине или у историји истраживача, температуру леда са тачношћу до једног стототот дела степена.

НА АНТАРКТИДИ има толико леда да би се њим могла покривити цела Земљина површина слојем чија би дебелина износила 16 м!

КАДА БИ СЕ СТВОРИО ВЕТАР који би дувао 3—4 часа брзином од 20 метара у секунди и на фронту дугачком 200 км, потребно би било да 200 супернајних електричних централа дају своју снагу цинковским вентилаторима.

КАДА БИ СЕ СКРЕНУО устрану циклон или антициклон, тј. да би се изменио карактер времена за неколико дана на територији која се пружа у дужину од 1000 км, био би неопходан рад неколико хиљада, па чак и десетина хиљада таквих хидроелектрана као што су дивови на Волги.

СРЕДЊА КОЛИЧИНА ПАДАВИНА која се излучује годишње на Земљину површину износи 511 хиљада куб. км. Када би сва та вода отекла у Волгу, онда би ова река потопила половину Европе и западни део Сибира.

КАДА БИ СВУ ВОДУ океана и мора усали у гигантске судове у облику коцки са запремином од милијарду куб. м воде и поставили их једну на другу, добили бисмо „цев“ која би била 9 пута већа од растојања између Земље и Сунца!

МЕБИЈУСОВА чудотворна трака

Научна открића могу се илустровати на једноставан начин, па чак могу постати и забавна игра. Једно од таквих је такзвана Мебијусова трака. Име је добила по немачком астроному и математичару из 19. века Аугусту Мебијусу (1790. до 1868) који је открио да постоје површине са само једном страном и једном ивицом.

Мебијусова трака је дугачак правоугаони комад папира који се у пола уврне пре но што му се крајеви залепе један за други. Тако његове две површине постају једна.

За једну изложбу чија је намена била да заинтересоване уведу у тајне математике на популаран начин, израђен је модел Мебијусове траке дугачке 5 метара. Модел је изазвао велико интересовање, што се уосталом види и према замишљеном, али и заинтересованом погледу малишана који је упорно посматра. Оно што је посетиоце највише привлачило је својство Мебијусове траке на које указује стрелица у средини модела. Да би смо прешли дужину траке и вратили се на полазну тачку, морамо на чинити два круга уместо једног, као што је то случај са двостраним површинама.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

ОДГОВОРИ

КРАЈ ЈЕДНООКОГ ЕДИЈА

Инспектор је, разгледајући удивичин стан, најпре запазио да на улазним вратима уопште нема звона. Али, много важнија је била једна друга околност. Наиме, кљу часописа на улазним вратима постављена је тако да се кроз њу у предобље може вирити само десним оком. А Еди нема десно око.

СЛУЧАЈ У РЕСТОРАНУ

Гост и да је хтео не би могао да поручи свињске котлете с кромпиром. На таблица на кухињским вратима пише да се у ресторану топла јела могу добити само до 15 часова. Пошто часовник показује 18 часова и 15 минута, а гост се у ресторану, и то по речима саме келнерице, налазио свега два часа, јасно је да је издавање топлих јела било обустављено много пре његовог доласка.

И ви можете начинити Мебијусову траку ако дугачак комад папира уврнете и тада залепите њене крајеве

Ако је исечете по дужини, трака ће остати у једном комаду. Од ње нећете добити два дела, као што сте очекивали

Али, ако Мебијусову траку усечете не по средини, већ на трећину од ивице добићете два комада од којих ће један опет бити нова Мебијусова трака

ЛОВАЧКА ПРИЧА

Пре десетак година од силног мрза ледена кора је обухватила површину Дунава. Једино је средина реке била поштеђена ледених окова. Ту, где је матица реке била најјача, створено је дугуљасто језеро, са свих страна опкољено брежуљцима заустављених санти. Јата дивљих пловки била су свакодневно гости ове, у то време, ретко слободне површине.

Док су посетиоци Дунавског кеја у Смедереву посматрали овај несвакидашњи приказ, два ловца су желела да окушају срећу на леденом ловишту. Доста дуго су се прикрадали, јер је река широка, и онда — пушке су плануле. Са устрепале водене површине подигло се јато у правцу банатских равница. Само је једна пловка остала у води. Некако је успела да се дочепа леда и поскакујући кренула у сусрет наоружаним људима. За то време њен парњак је тужно обилазио у ниском лету место догађаја. Опет су пушке плануле и он је морао да се изгуби са хоризонта. Сада су само метри делили ловце од жељно очекиваног плена. Због мале даљине било је некорисно пукати, па су одложили пушке и са голим рукама кренули према, на изглед, немоћној пловки. Кад су били на метар два од ње и поверовали да им је већ у рукама следило је изненађење. Она је залепршала крилима и одлетела пут јата. Тако су испричали ловци.

СЛАТКИ ОТРОВ

Становници округа Свитуотер (у преводу: слатка вода), у Тексасу, приредили су недавно свој седми годишњи традиционални лов. У току само једног викенда они су уловили десет тона змија звечарки. Отров ових опасних гмизаваца продаје се по цени од око 20.000 динара по граму, док им је месо права посланица, наравно за оне који су навикли да на свом јеловнику виде и змијско месо.

КАПА И ТИШКА

ЈОШ као дечак Капабланка је освојио првенство Кубе у шаху. Вест о победи малог Капе, како су га из милоште звали, над званичним прваком Хуаном Корезом брзо је прострујала Кубом.

Али, мало ко је веровао да између шаховске и физичке величине новог првака постоји тако велика разлика. Због тога, када се нашао у шаховском клубу једног кубанског града, где га нису познавали, најјачи играч га је упитао да ли зна да игра шах. Пошто је добио потврдан одговор, предложио му је да одиграју неколико партија. У првој партији Капабланка је добио скакача форе и врло брзо однео победу. Затим је уступак био сведен само на пешака, али је резултат остао исти. Наредне партије су игране са истим бројем фигура на обе стране. Капабланка је добио једну за другом три партије и озбиљно пољуљао ауторитет свог противника. Он је почео да се жали на недостатак расположења и болест, па је прекинуо са даљом игром. Натуркао је шешир на чело, једва прозборио „довиђења“ и нестало из клуба. Убрзо се вратио и упитао свог победника за име. Када је сазнао да је играо са Капабланком повратио му се понос и почео да се хвали да је прваку Кубе давао фигуре форе. Ипак је додао:

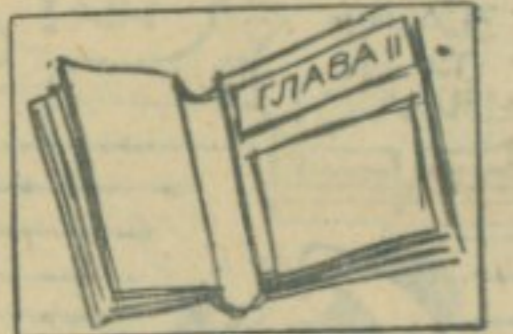
— Никада нисам могао да помислим да је мали Капабланка тако велики шахиста!

И тако док је Капа путовао и играо шах по Куби, у Русији је бујао још један шаховски таленат. Био је то Аљехин или како су га друкчије звали Тишка. Узраст му није допуштао да се крете по московским шаховским клубовима, па је био упућен на самостално студирање шаха. Са шаховском таблом и књигама до дубоко у ноћ повлачио се у тишину собе. Зато је и добио надимак Тишка. Кад је имао само десет година, почео је да учествује на дописним турнирима часописа „Шахматное обозреније“. На свом првом дописном турниру био је шести, а на четвртном — први. Најбољи шахисти — аматери Русије нису знали да се иза његовог имена крије дечак, па су га на шаховским дописницама титулисали као „милоствивог господара господина Аљехина“.

Када су одрасли Капа и Тишка играли су много пута на званичним шаховским такмичењима. Њихов међусобни резултат је нерешен 7:7 уз 33 ремија.

... већи одељци књига и списа називају се „главама“ и „поглављима“ што га што је стара латинска

реч „капут“ — глава — у средњовековном латинском језику означавала одсек, одељак, поглавље.

... у Шведској је током 1964. године пријављено и регистровано 15.937 проналазака.

... утврђено је да инсекти, нарочито муве, не под-

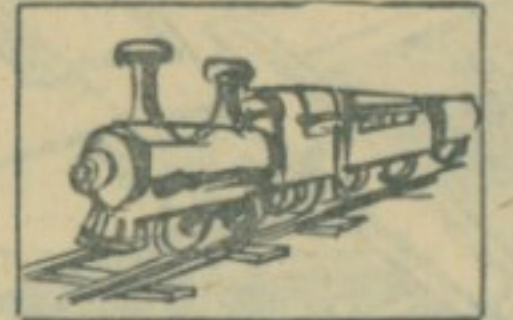
носе плаву светлост и плаву боју уопште.

... за шећерну трску знало се још у 2. веку пре наше ере, али је она добила већи значај тек од времена великих географских

открића и прекоморске колонизације.

... први воз пуштен је у саобраћај 1825. године на рударској прузи Стоктон — Дарлингтон, јужно од Њукастла у Енглеској. У нашој земљи прва железничка пруга пуштана је у саобраћај по етапама од

1846. до 1849. године. То је била пруга Марибор — Зидани Мост — Љубљана.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) починак, 6) мекушац из класе главоножаца, 8) аждаја, 9) посуца, 11) одредба, смерница, 14) део коњског прибора, 15) показна заменица, 16) мера за површину, 17) личност из Дизнијевих стрипова, 19) слово латинице, 20) хемијски знак за радијум, 21) два сугласника, 22) иницијали нашег шаховског велемајстора, 23) град у Француској, 25) музичка нота, 26) припадник огранка старих Словена, 27) китова кост у ждрелу, 29) мањи сукоби, 32) зимски спорт, 33) веома дуг временски период, 34) хемијски елемент, 37) врста цвећа.

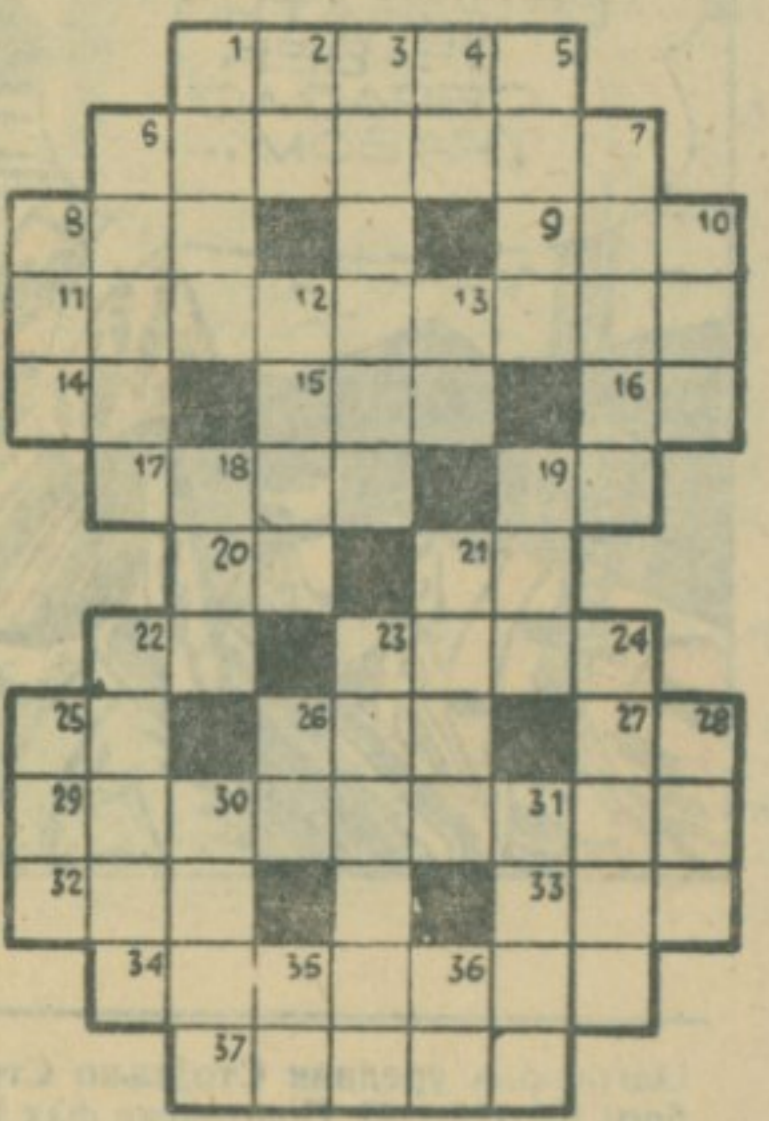
Усправно: 1) врста жуте боје, 2) иницијали вође социјалистичког покрета у Србији (1881—1914), 3) главни град СССР, 4) узвик, 5) француски певач шансона (Тино), 6) планина у Грчкој, 7) индустријска биљка, 8) речно острво, 10) поклон, 12) богиња јутарњег руменила код старих Грка, 13) показни заменица, 18) престоница старе Аргонде, 19) Узичанин, 21) линије, 22) засењак, 23) наш познати књижевник, не беловац, 24) сумрак, 25) крволочна змеј, 26) два самогласника, 28) мушки потмак, 30) метал показастобеле боје, 3 светлећи гас, 35) показна заменица, 36) ономатопеја мукана.

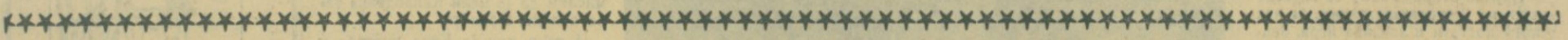
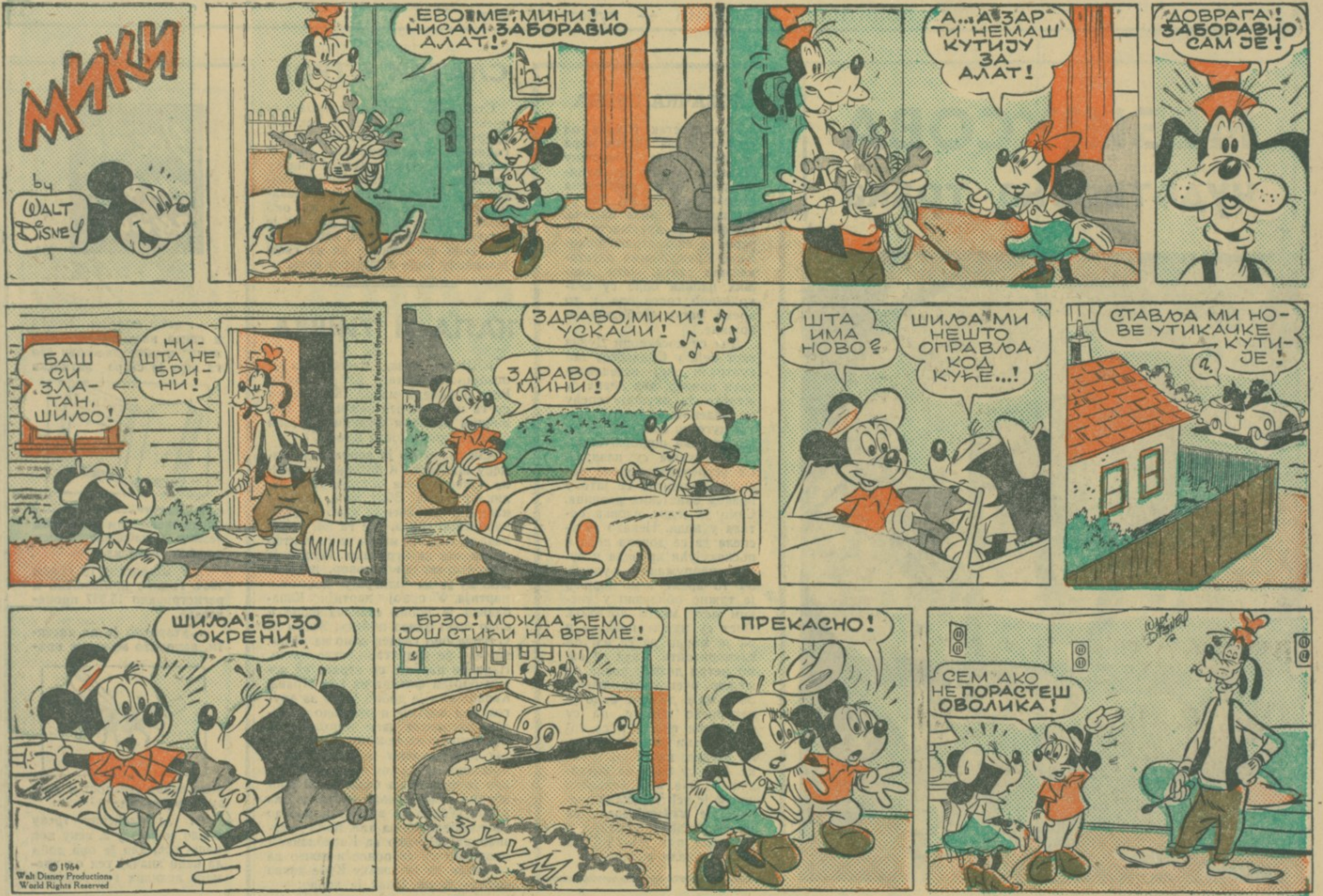
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Мур, 4) сет, 7) компромис, 10) Ада, 11) Уна, 12) ма, 13) сви, 15) ди, 16) Ирак, 18) слад, 20) тил, 21) Тел, 22) логос, 25) пак, 27) Ури, 29)

пас, 31) сензација, 34) По, 35) осе, 36) иј, 37) Олиб, 39) рата, 41) низ, 42) рам.

Усправно: 1) Моцарт, 2) ума, 3) рп, 4) со, 5) ему, 6) Тиндал, 7) Ками, 8) ров, 9) Санд, 13) склоп, 14) исток, 17) Аил, 19) лес, 23) талас, 24) Креоли, 26) кајита, 27) успон, 28) Ин, 29) Пи, 30) сајам, 32) зоб, 33) Цер, 38) из, 40) ар.

ЏОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

